

Orientering om

REINDRIFTSLOVEN

av 15. juni 2007

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

Boazodoallohálddahus
Reindriftsforvaltningen
Báatsoe-burriej reereme

Forsidefoto: Per Torbjørn Jystad. Foto denne side: Trym Ivar Bergsmo

Utgitt av:
Landbruks- og Matdepartementet, Postboks 8007 Dep. 0030 Oslo.
Besøksadresse: Akersgata 59, Oslo. www.regjeringen.no
Reindrifftsforvaltningen, Postboks 1104, 9504 Alta.
Besøksadresse: Markveien 14, Alta. www.reindrifft.no

Utgitt: Desember 2007
Opplag: 3000
Grafisk produksjon: Bjørkmanns, Alta. www.bjorkmanns.no
For bestilling av hefter: Kontakt utgiverne

Forord

Vi har nå fått en ny reindrifftslov. Det formelle navnet er Lov om reindrift (reindrifftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40. Den nye loven ble vedtatt av Stortinget i juni 2007, og satt i verk 1. juli 2007. I og med at ny reindrifftslov har trådt i kraft, er den gamle reindrifftsloven fra 1978 (Lov om reindrift av 9. juni 1978 nr. 49) opphevet.

I dette heftet gis det en orientering om de viktigste endringene i loven som har betydning for ressursforvaltningen og reineiernes rettigheter og plikter. Heftet kan også være nyttig for andre som ønsker å vite noe om den nye reindrifftsloven. Endringene vil bli presentert i den rekkefølgen de fremgår av loven. Det vil bli lagt spesiell vekt på siidaens rolle, endringer i distriktsstyringen samt utarbeidelse av bruksregler.

Den nye loven er basert på forslagene i Reindrifftslovutvalgets utredning fra 2001 (NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindrifftsloven). Utvalget ble sammensatt blant annet på bakgrunn av forslag fra NRL og Sametinget. Reineiere var i flertall i utvalget, som bestod av i alt 11 medlemmer (10 medlemmer gjennom den siste delen av arbeidet). Under departementets arbeid med den nye loven, har det vært gjennomført konsultasjoner med NRL og Sametinget. I arbeidet med den nye loven har det vært fokus på likestillingsmessige spørsmål. Norges forpliktelser i henhold til FNs kvinnekonvensjon har vært lagt til grunn.

Det har vært et siktemål at selve loven skal inneholde de fleste bestemmelser vedrørende reindrifftsutøvelsen slik at det i liten grad vil være nødvendig med utfyllende forskrifter. Bakgrunnen for dette er at det vil være enklere for brukerne å forholde seg bare til loven og ikke til både lov og et omfattende forskriftsverk. Dette har blant annet ført til at bestemmelser om merking, som tidligere var omhandlet i en egen forskrift, nå er tatt inn i loven. Antall forskrifter som reineierne nå må forholde seg til, vil derfor være betydelig redusert.

Det er viktig å være klar over at mange av bestemmelsene i 1978-loven ikke er endret i den nye loven. Dette gjelder bestemmelser i kapitlene 3, 8, 9 og 10. Det nye samerettsutvalget som kom med sin utredning i desember 2007, har blant annet foreslått endringer i reglene om reindriffts rettigheter. Forslagene fra same- rettsutvalget kan gi grunnlag for nye endringer i reindrifftsloven.

Det vil være nødvendig at re-ineierne gjør seg godt kjent med lovens bestemmelser.

Lovteksten er tatt inn som vedlegg til brosjyren, og det som framkommer i orienteringen her må suppleres med selve lovteksten. Brosjyren gir ikke svar på alle spørsmål, og det er lovtekst og forarbeidet til loven som vil være avgjørende når ulike forhold skal avklares nærmere.

Loven er et viktig redskap for reindriften

Det er et overordnet mål i reindriftpolitikken å legge til rette for en reindrift som er økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig. Det er nødvendig at reindriftnæringen blir oppfattet og forvaltet som en næring med økonomisk verdiskaping og effektiv produksjon. For at det skal være mulig er det bl.a. viktig at utøverne kan hente et forsvarlig utkomme fra sin næring. Det er også viktig at det i forvaltningen av næringen legges vekt på kulturen og tradisjonene i reindriften.

Reindriftsloven er, ved siden av reindriftsavtalen, det viktigste virkemiddelet for å nå disse målene. Dette fremgår også av formålsbestemmelsen i loven:

For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunns- liv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvaret for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene med basis i lokal kultur og tradisjon i de områder hvor det er gitt tillatelse til reindrift etter reglene i § 8.

Både i og utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein.

Et viktig forhold i den nye loven er reindriften rolle. Gjennom ulike bestemmelser legges det opp til at næringen skal medvirke og ta et ansvar for at reindriften er bærekraftig.

Et viktig forhold i den nye loven er reindriftens rolle. Gjennom ulike bestemmelser legges det opp til at næringen skal medvirke og ta et ansvar for at reindriften er bærekraftig.

Sentrale endringer i den nye loven

■ Loven legger til rette for internt selvstyre i næringen. Siidaen har fått en sentral plass, og utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering. I de sørsamiske områdene taler vi om sitje. Begrepet siidaandel erstatter dagens driftsenhetsbegrep. Det åpnes en adgang til å etablere sideordnet rekrutteringsandel for å gi mulighet for smidige generasjonsoverganger.

■ Loven legger vekt på å sikre et grunnlag for den enkelte rein-driftsutøvers rettssikkerhet.

■ Ordningen med reinbeitedistrikter er videreført, men distriktsstyret rendyrkes nå som et privatrettslig organ. Det innebærer at offentligrettslige oppgaver blir tatt bort fra distriktsstyret. Hovedoppgaven for reinbeitedistriktet blir å organisere reindriften innenfor distriktet, mens siidaen og siidaandelen står for det praktiske reindriftsarbeidet.

■ Utarbeidelse av bruksregler blir en av distriktsstyrenes viktigste oppgaver. Bruksreglene skal gi nærmere bestemmelser om forvaltningen av distriktets ressurser. Det skal fortsatt lages distriktsplaner, men disse forutsettes nå bare å gi de opplysninger om reindriften i distriktet som er nødvendige for at reindriftenes interesser blir best mulig ivaretatt i den offentlige planleggingen.

■ Loven legger opp til at utøverne selv må forventes å kunne finne fram til fornuftige og langsiktige løsninger. Men noen ganger kan det være behov for å få hjelp til å løse konflikter uten at man trenger å gå rettens vei. Det er derfor gitt mulighet til å benytte seg av en ordning med utenrettslig konfliktløsning ved megling.

■ Selv om det legges opp til internt selvstyre, vil det i visse situasjoner være nødvendig at myndighetene følger opp. Ressursgrunnlaget og hensynet til øvrige samfunnsinteresser vil kunne kreve tiltak fra myndighetenes side. Det samme vil kunne være tilfellet der hvor den interne samhandling i reindriften ikke fungerer, og man står overfor situasjoner som ikke kan løses uten hjelp fra myndighetene. Det er laget nye sanksjonsbestemmelser som vil kunne tas i bruk dersom et eventuelt ulovlig forhold ikke opphører.

■ Når det gjelder organiseringen av den offentlige forvaltningen (reindriftsstyret, områdestyrene og reindriftsforvaltningen), er det ikke skjedd endringer.

For øvrig er det foretatt en redaksjonell gjennomgang og opprydding i loven.

Oversikt over endringer i den nye loven

Kapittel 1 Innledende bestemmelser. Dette kapitlet har ingen nye bestemmelser som får direkte betydning for rein-driftsutøverne. Noen endringer er foretatt i formålsparagrafen. Bl.a. er det nå nedfelt at loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftenes viktigste ressursgrunnlag. Formålsbestemmelsen gir viktige føringer når man skal forstå og anvende de øvrige bestemmelsene i loven.

Kapittel 2 Reindrift i det samiske reinbeiteområdet. Kapitlet inneholder en rekke nye bestemmelser knyttet til hvem som kan eie rein i det samiske reinbeiteområdet, etablering av nye siidaandeler, overføring av siidaandeler samt regler som gjelder for ektefeller og samboere.

Siidaandel erstatter driftsenhet. Alle som pr. 1. juli 2007 var registrert hos områdestyret som leder av en driftsenhet, ble fra dette tidspunkt registrert som leder av siidaandel.

Retten til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet: For at en person skal kunne eie rein i det samiske reinbeiteområdet, må vedkommende ha rett til reinmerke. Den som søker reinmerke må ha foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring. Videre må søkerens rein inngå i en siidaandel eller sideordnet rekrutterings-

andel. Merkeinnhaver behøver ikke å være i slekt med leder av den siidaandel hvor reinen er.

Det er nytt når retten til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet omfatter alle eierformer for rein. For eksempel vil hold av rein på inngjerdet innmark eller en dyreparks hold av rein til framvisning i utgangspunktet ikke være tillatt. Selv om dette er hovedregelen, er det gitt mulighet for Reindriftsstyret til å dispensere slik at andre som ikke oppfyller kravene til å eie rein, kan få eie rein i det samiske reinbeiteområdet. Dette innebærer at loven legger til rette for bl.a. at de som ikke er av samisk ætt, men som i dag driver reindrift helt øst i Finnmark, fortsatt skal kunne få drive sin reindrift etter reindriftslovens bestemmelser.

Siidaandel erstatter som nevnt driftsenhet. Med siidaandel forstås en gruppe, normalt familie, eller enkeltperson som er del av en siida og som driver reindrift under ledelse av en person, eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. Det er et krav at lederen av siidaandelen må være bosatt i Norge.

Styringsretten til ansvarlig leder av siidaandelen er presisert i den nye lovens § 10. Det er ansvarlig leder av siidaandelen som bestemmer hvem som får eie rein i andelen og vedkommendes reintall.

Ikke ansvarlig leder for mer enn én siidaandel. Det er bare anledning til å være ansvarlig leder for én siidaandel, og en person kan ikke eie rein i mer enn én siidaandel. Det er imidlertid gjort et unntak for umyndige barn som har foreldre som ikke lever sammen. Disse barna har adgang til å eie rein i siidaandel både hos mors og fars slekt i eget merke.

Etablering av siidaandel. Som det fremgår av § 11 kan lederne av siidaandelene i en siida ved enstemmighet bestemme at det skal etableres en ny siidaandel i siidaen. Det skal under vurderingen av om det skal opprettes en ny siidaandel, tas hensyn til at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen. Av bestemmelsen fremgår det at det i avgjørelsen av hvem som skal få etablere en siidaandel, bl.a. skal tas hensyn til livsforhold og arbeidsinnsats i siidaen. Det innebærer for eksempel at en som har deltatt aktivt i arbeidet skal foretrekkes fremfor en som ikke har deltatt i arbeidet. Siidaen kan også vurdere andre forhold som de ønsker å legge vekt på. Melding om etablering av siidaandel skal sendes områdestyret for godkjenning. I meldingen til områdestyret redegjøres for de hensyn som det er lagt vekt på i avgjørelsen.

Områdestyret skal kontrollere at de formelle vilkårene i § 11 er oppfylt ved etableringen, bl.a. om det foreligger enstemmighet. I tillegg skal områdestyret vurdere om etableringen bryter med målet om en bærekraftig reindrift. Områdestyret kan nekte etablering dersom det gjennomsnittlige

reintallet i siidaen kommer under 250 pr. siidaandel.

Ved etablering av ny siidaandel må reintallet holdes innenfor det som er bestemt for siidaen. Dette kan få som konsekvens at de øvrige i siidaen må redusere sitt reintall dersom det ut fra det reintall som er fastsatt, ikke er rom for flere rein i siidaen.

Dersom det ikke er fastsatt et øvre reintall for siidaen gjennom godkjente bruksregler, må siidaen vente med å opprette nye siidaandeler inntil det foreligger godkjente bruksregler.

Sideordnet rekrutteringsandel

For å gi grunnlag for hensiktsmessige generasjonsoverganger, kan leder av en siidaandel etablere sideordnet rekrutteringsandel knyttet til siidaandelen. Som det fremgår av § 12, forutsetter etablering av en sideordnet rekrutteringsandel at det fastsettes et høyeste reintall som siidaandelen og den sideordnete rekrutteringsandelen i sum må holde seg innenfor. Slikt reintall bestemmes av siidaen selv. Det kan ikke etableres mer enn én sideordnet rekrutteringsandel til hver siidaandel. Det er lederen av den ordinære siidaandelen som bestemmer hvem som skal få etablere en sideordnet rekrutteringsandel. Det stilles krav til den nye lederen at vedkommende har rett til reinmerke, tilhører den yngre generasjon og har deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år. En sideordnet rekrutteringsandel kan bare bestå i inntil syv år, og forutsetter en avtale mellom de to om den endelige overtakelsen.

Når slik etablering er foretatt, må lederen av den ordinære siidaandelen sende melding til områdestyret om at slik etablering er foretatt. Foruten opplysninger om den nye innehaveren av rekrutteringsandelen, må det redegjøres for om kravene nevnt ovenfor er oppfylt. Den inngåtte avtalen mellom de to må vedlegges. Områdestyret skal kontrollere at de formelle vilkårene for slik etablering er oppfylt.

Før sideordnede rekrutteringsandeler kan opprettes, må det foreligge godkjente bruksregler for det distriktet som siidaen tilhører.

Ektefeller og samboere likestilles til forskjell fra 1978-loven. Men som det fremgår av § 13, gjelder dette under forutsetning av at samboerne enten har eller har hatt felles barn, tidligere har vært gift med hverandre eller har levd sammen i ekteskapslignende forhold i to år.

Ektefeller/samboere kan ha hver sin siidaandel også under ekteskapet/samboerskapet. Dersom disse to siidaandelene i utgangspunktet befinner seg i samme siida, kan de opprettholde hver sin siidaandel også under ekteskapet/samboerskapet. Men dersom det er ønske om å flytte andelen over i en annen siida, må man forholde seg til de reglene i § 11 som gjelder for etablering av siidaandel. Dette innebærer at overflytting til en annen siida ikke kan skje før lederne av siidaandelene i den nye siidaen ved enstemmighet tillater at dette kan skje.

Overføring av ansvaret som leder av en siidaandel. Bestemmelsen i § 15 innebærer at en siidaandelsleder kan overføre sin andel til et barn, barnebarn eller en annen person som oppfyller vilkårene for å eie rein i siidaandelen. Men dette kan likevel ikke gjøres dersom det er etablert en sideordnet rekrutteringsandel. Den nye lederen må være myndig og ha deltatt i alle sider av arbeidet sammen med lederen i minst tre år. Det kan i særlige tilfeller gjøres unntak fra dette kravet.

Dersom innehaveren dør uten at det er etablert sideordnet rekrutteringsandel, har et barn, barnebarn eller annen person som har rett til å eie rein, adgang til å overta siidaandelen. Dette gjelder likevel ikke dersom gjenværende ektefelle eller samboer benytter sin rett til å overta.

Melding om overføring av siidaandel skal sendes områdestyret, som skal kontrollere at de formelle vilkårene for overføring er oppfylt. Eksempler på formelle vilkår kan være at den som får overført ansvaret er myndig og har rett til reinmerke, eller at det foreligger samtykke fra en eventuell gjenlevende ektefelle/samboer dersom andre enn han/henne skal få overført ansvaret for siidaandelen. Det er også gitt muligheter for områdestyret til å godkjenne at en siidaandel stilles i bero inntil for eksempel et barn eller barnebarn som skal overta, er myndig. En slik regel skal praktiseres strengt.

Avvikling av siidaandel. Til forskjell fra 1978-loven, er det nå gitt bestemmelser som sier

noe om avvikling av siidaandel og hva som skal gjøres når en siidaandel har vært inaktiv over tid. Det fremgår av § 16 at siidaen har fått et ansvar i tilknytning til avviklingen. Siidastyret eller en kontaktperson har plikt til å påse at en siidaandel faktisk avvikles dersom en siidaandelsleder beslutter å avvikle sin reindrift eller dør uten at siidaandelen er gått over til andre etter reglene ovenfor. Siidastyret eller kontaktpersonen har også ansvar for å melde inn til områdestyret om avviklingen. Kostnadene ved avviklingen skal dekkes av inntektene fra salg av reinen. Dersom ansvarlig leder for en sideordnet rekrutteringsandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør, gjelder ikke reglene for avvikling av siidaandel. Da går andelen inn i den siidaandelen som rekrutteringsandelen ble etablert ut fra.

Dersom en siidaandel eller en sideordnet rekrutteringsandel har hatt et reintall på under 50 i fem år, må den avvikles som siidaandel. Det er områdestyret som har ansvar for å fatte vedtak om en slik avvikling. Dette skal skje ved at områdestyret etter 4 år med et reintall på under 50, skal varsle lederen av siidaandelen om den forestående avviklingen. Varslingen må skje minst seks måneder før fristen om innsending av neste års melding. Når det foreligger et gyldig vedtak om avvikling, vil siidaen få melding om dette fra områdestyret. Da vil siidaen ha ansvar for å påse at siidaandelen faktisk blir avviklet og meldt inn til områdestyret. Reglene om dekning av kostnader vil være den samme i dette tilfellet som i tilfellene nevnt ovenfor.

Kapittel 3 Reindriftsrettens innhold

Her er det ingen realitetsendringer som får betydning for reindriften og dens utøvere.

Kapittel 4 Alminnelige regler om utøvelse av reindrift

Kapittelet er nytt i forhold til 1978-loven. Det dreier seg her om en lovfesting av regler for god reindriftsskikk. Men de punktene som inngår i kapittelet, inneholder ingen nye regler om utøvelse av reindrift, som for eksempel plikten til tilsyn, retten til innsyn og behandling av andre siidaers rein.

Kapittel 5 Merking av rein og registrering av reinmerke

Bestemmelsene om merking av rein og registrering av reinmerke fastsatt ved forskrift 12.6.84 er med enkelte endringer tatt inn i dette kapittelet. Det er foretatt noen omredigeringer, men ikke endringer av rettighetsmessig betydning. Reindriftsstyret oppnevner en egen klagenemnd for merkesaker.

Kapittel 6 Reindriften organisering – distrikter og siida

Reinbeitedistrikter

Det fremgår av § 42 at ordningen med inndeling i reinbeitedistrikter videreføres. Reglene om reinbeitedistrikter i ny lov er en utdyping av de reglene som stod i 1978-loven, samt presisering av gjeldende rett. Ved distriktsinndelingen skal det tas utgangspunkt i den sedvanemessige bruken samtidig som det skal legges

vekt på at reinbeitedistriktene får grenser som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige. Dette innebærer at reindriftsutøvere gjennom distriktsinndelingen ikke kan miste sine rettigheter basert på alders tids bruk dersom det i ettertid viser seg at grensene ikke er i tråd med slike rettigheter.

For øvrig går det frem av bestemmelsen at distriktsinndelingen ikke er til hinder for samarbeid mellom utøvere på tvers av distriktsgrensene så sant dette ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter.

Disse reglene gjelder uavhengig av om distriktet omfatter alle årstidsbeitene eller om de strekker seg over flere distrikter.

Distriktsstyre

Som det fremgår av § 43, er det foretatt endringer fra 1978-loven når det gjelder måten distriktsstyret skal velges på og hvem som skal inngå i styret. Lederen for styret velges av distriktsårsmøtet, som skal avholdes innen utgangen av juni. De andre medlemmene i styret består av en representant for hver sommersiida i distriktet. Hvordan sommersiidaen velger sitt medlem, fremgår av reglene om årsmøtet og valg av medlem til distriktsstyret, se nedenfor.

Dersom antall sommersiidaer er mer enn 7, plukkes det ved loddtrekning ut seks medlemmer blant styremedlemskandidatene fra de enkelte sommersiidaene, med unntak for den sommersiidaen som har lederen.

Eksempel: Dersom det er 10 sommersiidaer i distriktet, så velger årsmøtet en leder blant alle de 10 kandidatene. Deretter plukkes det gjennom loddtrekning ut 6 medlemmer blant kandidatene fra de øvrige 9 sommersiidaene.

Årsmøtet kan imidlertid bestemme at styremedlemskap isteden skal gå på omgang mellom sommersiidaene, men dette må godkjennes av områdestyret.

Reindriftsstyret kan bestemme at styret skal ha inntil 11 medlemmer hvis særlige grunner tilsier det. Reindriftsstyret kan også bestemme at en sommersiida som er vesentlig større enn gjennomsnittet i distriktet, skal ha sterkere representasjon enn det som ellers gjelder.

Hvis utøverne i en sommersiida ellers i året danner mindre vintersiidaer, kan lederne for siidandelene i en vintersiida, eventuelt flere vintersiidaer sammen eller en annen gruppering, kreve at styreverv fra sommersiidaen i distriktet skal gå på omgang mellom vintersiidaer/grupper.

Lederen og de øvrige styremedlemmene velges for to år av gangen.

Inntil nytt distriktsstyre er opprettet, fungerer de distriktsstyrer som er valgt etter 1978-loven.

Distriktsstyrets oppgaver og myndighet

Det er foretatt endringer i forhold til 1978-loven når det gjelder distriktsstyrets oppgaver. Dette fremgår av § 44. Etter 1978-loven

hadde distriktsstyret oppgaver av offentligrettslig karakter som for eksempel å pålegge skilling og samling av rein, samt gi pålegg om utdriving av rein som beiter ulovlig. Slike pålegg kan etter ny lov kun gis av områdestyret, eventuelt reindrifststyret. Distriktsstyret vil nå kunne konsentrere sitt arbeid til å ivareta reindrifstinteressene i distriktet, samt reinbeiteressursene i samsvar med gjeldende bestemmelser.

Distriktskasse

Som tidligere, skal det være en distriktskasse hvor alle siidaandeler i distriktet plikter å betale et årlig tilskudd. Midlene skal dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering av distriktet.

Reindrifsfond

Som det fremgår av § 47 skal det være et reindrifsfond i distriktet. Det fremgår av denne bestemmelsen at følgende midler skal inn i dette fondet:

1. erstatning til distriktet ved ekspropriasjon av beiterettigheter o.a.
2. erstatning til distriktet for skade, ulempe mv
3. konsesjonsavgift til distriktet ved ekspropriasjon,
4. midler fra salg av rein uten lovlig merke,
5. avgift ved brudd på bruksregler,
6. andre midler som tilfaller distriktet.

Det er viktig å være bevisst på at punkt 6 i opplistingen er nytt i forhold til bestemmelsen etter 1978-loven. Dette kan være mid-

ler som utløses i situasjoner hvor et distrikt for eksempel inngår en avtale med en utbygger om bruk av beiteland hvor tap og ulemper for reindriften kompenseres økonomisk gjennom avtalen. Også slike midler skal nå inn i et reindrifsfond som skal disponeres etter vedtekter fastsatt i bruksreglene for distriktet.

Distriktsårsmøte

Reglene om årsmøte er nye i forhold til 1978-loven. Lovens § 49 gir detaljerte regler for årsmøtet, herunder om avstemninger. Alle reineiere i distriktene kan delta på årsmøtet med tale- og forslagsrett. Den enkelte siidaandel og sideordnede rekrutteringsandel er stemmeberettiget på årsmøtet. Siidaandelen har fem stemmer mens den sideordnede rekrutteringsandelen har to stemmer. Lederen av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene mellom reineierne i siidaandelen. Lederen må imidlertid beholde en stemme selv, eventuelt to hvis ektefelle eller samboer har felles ledelse av siidaandelen. Reglene om distriktsårsmøtet inneholder også regler om utsendelse av sakliste og dokumenter for årsmøtet, samt regler for avvikling av møtet.

Distriktsårsmøtets saker og myndighet

Det er i lovens § 50 fastsatt detaljerte regler for hvilke saker årsmøtet skal behandle, og hvilken myndighet det har. Av reglene fremgår det også at årsmøtet har uttalerett i en rekke saker, men at det ikke kan binde styret. Innen utgangen av juni 2008 må det være avholdt distriktsårsmøte med valg av leder for distriktsstyret, som ellers skal bestå av

representanter for de enkelte sommersiidaene.

Siida

Siidaen er gitt en sentral plass i loven i forhold til reindriftens organisering og styring. Dette er direkte nedfelt i §§ 51–56. Med siida forstås i denne lov en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Loven skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene.

Det er sommersiidaen (geasseorohat) som er valgt som utgangspunkt for lovens bestemmelser. Dette gir seg utslag på forskjellige måter. For eksempel er det sommersiidaene som velger representanter til distriktsstyrene. Videre er det sommersiidaene som er utgangspunktet ved utarbeidelsen av bruksregler, herunder fastsettelse av reintall. Når det gjelder reintall, skal dette nå fastsettes for den enkelte sommersiida ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer.

Siidastyre skal velges dersom ikke noe annet bestemmes av årsmøtet

Som det fremgår av lovens § 52, skal det velges et styre i sommersiidaen som skal ha ansvaret for tilrettelegging av felles virksomhet og forvalte felles anlegg i siidaen. Styret skal velges av siida-årsmøtet.

Merk at loven sier at årsmøtet kan bestemme at det ikke skal velges styre for siidaen. Men dersom årsmøtet velger å ikke

ha eget styre for siidaen, må det velges en person som skal være kontaktperson mellom siidaen og distriktsstyret.

Dersom et distrikt svarer til en sommersiida, vil distriktsstyret også fungere som et styre for siidaen. Distriktsstyret skal i slike tilfeller velges etter reglene i § 52, men etablering av et styre er obligatorisk, jfr. § 43 femte ledd.

Årsmøte for sommersiidaen

Av lovens § 53 fremgår det at siidaen skal ha årsmøte hvert år innen utgangen av mai måned. Merk at det her ikke gis valgfrihet mht om det skal avholdes årsmøte. Årsmøtet for sommersiidaen har ifølge loven en rekke oppgaver:

- velge siidastyre, eventuelt bestemme at det ikke skal velges et styre
- velge kandidat til distriktsstyret
- fastsette tilskuddet til siidakassen
- fastsette regler for siidafondet
- velge revisor
- velge kontaktperson mellom siidaen og distriktsstyret dersom styre for siidaen ikke velges

Siidaen bestemmer selv hvordan innkallingen til årsmøtet skal skje, hvem som skal lede årsmøtet, om det skal være lukket, hvordan en eventuell avstemning skal skje, om det skal føres protokoll, etc.

Innen utgangen av mai 2008 må det være avholdt første årsmøte i sommersiidaen med valg av sommersiidastyre eller kontaktperson, samt valg av kandidat til distriktsstyret.

Dersom det ikke er mer enn én siida i distriktet, kommer ikke disse reglene til anvendelse. Da gjelder reglene i § 49 for årsmøte i distriktet.

Siidakasse

Siidaen må opprette en siidakasse dersom årsmøtet velger at det skal være et eget styre for siidaen. Som det fremgår av § 55, kan årsmøtet bestemme at det skal opprettes en siidakasse selv om ikke eget styre velges. Da må kontaktpersonen for siidaen forvalte siidakassen. Midler til siidakassen skaffes ved tilskudd fra den enkelte siidaandelsinnehaver i forhold til hvor mange rein vedkommende har. Årsmøtet må fastsette hvor stort tilskuddet skal være pr. rein. Reglene i § 46 for fastsettelse av avgift til distriktskassen, gjelder også for siidaårsmøtets fastsettelse av avgift til siidakassen. Det er ikke krav om revisjon av siidakassen, men enhver leder av en siidaandel kan kreve at siidakassen skal gjennomgå av en revisor etter de regler som gjelder for revisjon av siidafondet. Det må ikke oppgis noen grunn for fastsettelse av et slikt krav.

Dersom det ikke er mer enn én siida i distriktet, kommer ikke disse reglene til anvendelse. Da gjelder reglene i § 46 for distriktskasse.

Siidafond

Dersom siidaen blir tilkjent midler som nevnt i § 47 (erstatning, konsesjonsavgift, osv.), skal det opprettes et reindriftsfond for siidaen. Årsmøtet må da utarbeide vedtekter som sier hvordan fondets midler skal brukes. Slike vedtekter skal sendes inn for godkjenning av områdestyret. Det er

et krav om revisor for siidafondet. Det er årsmøtet som velger revisor. Reglene for revisjon av distriktets reindriftsfond i § 48 gjelder også for et eventuelt siidafond. Dersom det ikke er mer enn én siida i distriktet, kommer ikke disse reglene til anvendelse. Da gjelder reglene i § 47 for reindriftsfond.

Kapittel 7 Bruksregler i distriktet. Distriktsplan

Bruksregler

Det viktigste elementet i ressursforvaltningen etter den nye loven er bruksregler for det enkelte reinbeitedistrikt. Bruksreglene erstatter de mer interne delene i dagens distriktsplan. Det skal fortsatt lages distriktsplaner, men disse skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planleggingen.

Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnytting av distriktets ressurser og inneholde regler om

- beitebruk
- reintall
- bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
- bruk av motorisert kjøretøy
- disponering av reindriftsfond
- forvaltning av distriktets øvrige midler
- fordeling av arbeidsplikter og investeringer
- andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler

Bruksreglene skal utarbeides av distriktsstyret og godkjennes av

områdestyret. Når det gjelder reintallet for den enkelte siida, skal dette også forelegges rein-driftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning. Før bruksreglene sendes til godkjenning, skal et utkast være behandlet på distriktets årsmøte.

Der hvor årstidsbeitene er fordelt over flere distrikter, må det utarbeides bruksregler for de ulike distriktene. Her vil samarbeid mellom distriktsstyrene være nødvendig.

Når det gjelder de punktene i bruksreglene som omfatter beitebruk og reintall, er det gitt nærmere bestemmelser om dette i hhv. § 59 og § 60.

Distriktsstyrene som er valgt før denne lov trådte i kraft, er gitt anledning til å forberede arbeidet med utarbeidelse av bruksregler. Det er en fordel at denne prosessen kommer i gang tidlig, slik at godkjente bruksregler kan foreligge så raskt som mulig. Bruksreglene vil være fundamentet for distriktenes virksomhet, og som nevnt er anvendelsen av blant annet bestemmelsene om etablering av nye siidaandeler og rekrutteringsandeler avhengig av at godkjente bruksregler foreligger. Det vil likevel være de nye distriktsstyrene, sammensatt etter bestemmelsene i ny lov, som må foreta utformingen av bruksreglene, og da etter at et utkast er behandlet på det neste distriktsårsmøtet. Siden årsmøtet må være avviklet etter de nye reglene innen 1.7.08, kan utkast til bruksregler tidligst være behandlet på et ekstra årsmøte for 2008, eventuelt årsmøtet for 2009.

Beitebruk

Gjennom bestemmelsene i § 59 om beitebruk, vil de enkelte siidaers beiteområder gjennom hele året måtte angis. Der hvor årstidsbeitene er fordelt over flere distrikter, må det utarbeides beitebruksregler for de ulike distriktene, se ovenfor. Beitebruksreglene skal være kjøreregler som sikrer ryddig og forsvarlig bruk av beitene, og skal utarbeides i samarbeid med distriktets siidaer. Bestemmelsene skal bygge på den tradisjonelle utøvelsen av reindrift, og fremme rasjonelle bruksordninger. Hvor detaljerte de skal være, vil avhenge av forholdene i de ulike områdene, men som et minimum bør det vurderes å gi regler om følgende forhold:

1. Beitetider for de ulike årstidsbeitene, med mindre det dreier seg om helårsbeiter
2. Kjerneområdet for den enkelte vintersiida
3. Regler om bruk av flyttleier gjennom andres sommerbeiter (geasseorohat)
4. Regler om bruk av flyttleier gjennom andre vintersiidaers kjerneområde
5. Beskrivelse av sommerbeitene (geasseorohat)
6. Flyttemønsteret mellom de ulike årstidsbeitene
7. Regler om flytting

Dersom lederen av en siidaandel er uenig i de vedtatte beitebruksreglene, kan de bringes inn for jordskifteretten etter bestemmelsene i § 59 fjerde ledd. Fristen er seks måneder etter at reglene er godkjent av områdestyret.

Reintallsfastsettelse

Når det er laget regler om beitebruk, foreligger det grunnlag for

å fastsette reintallet for den enkelte siida. Etter 1978-loven ble reintallet fastsatt for distriktet. Bakgrunnen for at reintallet nå skal fastsettes på siidanivå, er at dette gir bedre mulighet til å ta hensyn til hvordan distriktets beiteressurser fordeler seg på siidaer og årstidsbeiter.

I henhold til den nye lovens § 60 skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Det må her også ses hen til kapasiteten på de øvrige årstidsbeitene, slik at det tas hensyn til det beitet som utgjør minimumsfaktoren. Man kan ikke bare legge beitekapasiteten på sommerbeitene til grunn. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene. En vintersiida eller annen gruppering kan også be om at det fastsettes et eget reintall for dem. Det kan dessuten fastsettes et øvre reintall per siidaandel.

Ved fastsetting av reintallet må distriktsstyret samarbeide med distriktets siidaer. Dette følger av § 58 annet ledd. Distriktet må redegjøre for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det foreslåtte reintallet. I forbindelse med reintallsfastsettingen er det igangsatt et arbeid der det skal utarbeides en del kriterier som skal være til hjelp for både distriktene og myndighetene i dette arbeidet. Disse kriteriene skal fungere som en veiledende momentliste og et korrektiv for distriktsstyrene og myndighetene

i forbindelse med fastsetting av reintallet. Momentlisten skal utarbeides i samarbeid mellom næringen og myndighetene.

Fastsettelsen av reintall må ses i sammenheng med beitetider for de ulike årstidsbeitene.

Inntil det foreligger godkjente bruksregler som også inneholder reintall for de enkelte siidaer, vil de reintall som er fastsatt tidligere fortsatt være gjeldende. Vedtak om reintall som er gjort i tråd med 1978-loven, vil mao gjelde inntil det foreligger nye vedtak om reintall som et ledd i godkjenningen av bruksregler. Andre vedtak om for eksempel beitetider gjelder også inntil det foreligger godkjente bruksregler.

Reintallsreduksjon

Dersom reintallet i siidaen er over det som er fastsatt gjennom bruksreglene, må det som det fremgår av § 60, reduseres til lovlig nivå. Det er siidaen selv som i utgangspunktet må sørge for dette gjennom utarbeidelse av en reduksjonsplan. Myndighetene vil ikke legge noen føringer på hvordan fordelingen av kuttet skal skje mellom siidaandelene. Dette bestemmer siidaen selv.

Men dersom siidaen ikke utarbeider en reduksjonsplan, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal ifølge loven hver siidaandel redusere sitt reintall forholdsmessig. Reindriftsstyret har et ansvar for at reintallsreduksjon gjennomføres, og kan blant annet gi pålegg og sette frister.

Eksempel på forholdsmessig reduksjon:

Siidaen får fastsatt et høyeste lovlig reintall på 800 dyr. Det faktiske reintallet er 1000. Siidaen må dermed redusere sitt reintall med 20 %.

Det er tre siidaandeler i siidaen – A, B og C.

A og B har 300 rein hver, mens C har 400 rein. A og B må redusere med 60 rein hver, mens C må redusere med 80 rein.

A og B vil etter reduksjonen ha 240 rein hver, mens C vil ha 320, i alt 800 rein.

Distriktsplan

Som det fremgår av § 62, skal det fortsatt lages distriktsplaner. Distriktsplanen skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for den offentlige planlegging. Lovens formålsparagraf fastslår at loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene som reindriftens viktigste ressursgrunnlag. Det vil dermed være viktig for andre offentlige myndigheter å ha kunnskap om reindriften i de ulike områdene. Distriktsplanen forutsettes å være av stor betydning i en slik sammenheng.

Leder for en siidaandel er pliktig til å gi nødvendige opplysninger for utarbeidelse av planen.

Merk at etter den nye loven skal ikke lenger utkast til plan sendes på høring til kommune, fylkeskommune og fylkesmann slik det var bestemt i 1978-loven. Disse myndigheter forutsettes imidlertid å bli orientert om planarbeidet, og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Distriktsstyret må derfor

sende planen til orientering til berørte kommuner, fylkesmann og tilhørende fylkeskommune. Områdestyret har ikke lenger noen rolle gjennom stadfestelse av planen, men skal i likhet med myndighetene nevnt ovenfor og berørte nabodistrikter få tilsendt den vedtatte planen.

Kapittel 8 Forholdet til annen bruk

Ingen endringer i forhold til 1978-loven.

Kapittel 9 Ansvar for skade. Skjønn

Ingen endringer i forhold til 1978-loven.

Kapittel 10 Myndighetsorganer

Det skjer i hovedsak ingen endringer når det gjelder områdestyret og reindriftsstyret, verken oppnevning eller oppgaver.

Megling

Dette er nytt og går ut på at områdestyre av eget tiltak eller etter ønske fra en leder av en siidaandel, en siida eller fra et distrikt kan bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt. Dette kan for eksempel være mellom enkeltutøvere, to siidaer eller to distrikter. Som megler skal områdestyret utpeke en person som antas å ha tillit hos begge parter. Ordningen gir en mulighet for utøverne til å få hjelp til å finne løsninger som i mange tilfeller ellers ville ha måttet finne sin løsning innenfor rettsapparatet. Henvendelser med ønske om megling må rettes til Reindriftsforvaltningen i det

aktuelle området, og det er da områdestyret som bestemmer om megling skal gjennomføres.

Litt om myndighetenes rolle

Selv om loven er basert på stor grad av internt selvstyre, vil myndighetene måtte ivareta sitt overordnede ansvar for at reindriften er bærekraftig. Dette ansvaret ivaretas hovedsakelig gjennom etterfølgende godkjenning av en del av de beslutninger som treffes i reindriften.

Bruksreglene skal således godkjennes av områdestyret. Og når det gjelder reintallet for siidaene, skal dette endelig stadfestes av reindriftsstyret.

Ved etablering av ny siidaandel skal melding om dette sendes til områdestyret, som skal kontrollere at vilkårene for etablering av ny siidaandel er oppfylt, herunder at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen. Områdestyret har også en mulighet til å nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintallet per siidaandel etter en etablering kommer under 250.

Ved etablering av sideordnet rekrutteringsandel, skal melding sendes områdestyret. Områdestyret skal kontrollere at de formelle vilkårene er oppfylt, herunder at det er fastsatt slikt høyeste reintall som loven krever.

For øvrig skal det årlig sendes inn melding om reindrift slik det også gjøres i dag.

Myndighetene har i tillegg adgang til å gi pålegg og iverksette sanksjoner ved ulovlige forhold.

Kapittel 11 Sanksjoner og tvangstiltak

Det er her gitt bestemmelser med mulighet for å iverksette tiltak og sanksjoner dersom lover og regler ikke følges. Det meste her er nytt i forhold til 78-loven. Det foreslås et bredt spekter av tiltak som er mulig å bruke dersom dette viser seg nødvendig av hensyn til behovet for en velordnet og vel fungerende reindrift samt øvrige samfunnsinteresser. Av §§ 76–79 fremgår det at myndighetene i ulike situasjoner kan ha muligheter til å benytte seg av flere type tiltak, som f.eks. tvangsmulkt, forelegg og avgift ved brudd på bruksregler. Områdestyret eller reindriftsstyret skal påse at sanksjonene som iverksettes ikke virker urimelige i forhold til overtredelsen.

Det fremgår av loven at enhver har plikt til å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Dersom virksomhet drives i strid med disse pliktene, og når offentlige interesser tilsier det, vil den aktuelle reinieren først få pålegg om å bringe det ulovlige forholdet til opphør. Dette kan også omfatte pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Slikt pålegg kan gis både av områdestyret og reindriftsstyret. Dersom pålegget ikke imøtekommes innen den fastsatte fristen, kan områdestyret eller reindriftsstyret ta i bruk følgende sanksjoner:

Tvangsmulkt: Det fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylling av pålegget.

Avgift ved brudd på bruksregler: Denne avgiften kan ilegges leder av siidaandelen ved brudd på godkjente bruksregler. I og med at det er foretatt endringer i distriktsstyrets myndighet og oppgaver, vil distriktsstyret ikke ha noen rolle når det skal ilegges avgift ved brudd på bruksregler. Det er nå områdestyret eller reindriftsstyret som skal treffe vedtak om slik avgift. Avgift ved brudd på bruksregler skal tilfalle siidafondet hvis slikt fond er opprettet, eventuelt reindriftsfondet. Det vil bli utarbeidet nærmere regler for ileggelse av slik avgift. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Forelegg: Det kan utferdiges forelegg mot den som innen en fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg etter § 75. Også forelegg utferdiges av områdestyret eller reindriftsstyret. Dersom det er gått mer enn 6 måneder siden pålegget ble gitt, skal den som forelegget rettes mot, gis anledning til å uttale seg før forelegget utferdiges. Den som forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot staten for å få forelegget prøvd. Dersom søksmål ikke er reist innen 60 dager, har forelegget samme virkning som rettskraftig dom.

Tvangstiltak: Dersom det er gitt pålegg om opphør av ulovlige forhold, og dette ikke etterkommes og andre tiltak ikke anses formålstjenlig, kan myndighetene sette inn tvangstiltak. Av § 79 fremgår det at dette for eksempel kan være igangsettelse av nødvendig arbeid og kontroll for å få gjennomført et pålegg om samling og skilling av rein. Den nye loven gir også myndighetene anledning

til å iverksette andre tvangstiltak som for eksempel avlaving av rein, reduksjon av antallet rein i en siidaandel og riving av ulovlige hytter, gjerder og anlegg.

Straffansvar: Dette er en videreføring av bestemmelsen i 1978-loven. Bestemmelsen som i ny lov står i § 80, kan få anvendelse ved overtredelse av lov, forskrifter og enkeltvedtak.

Når vil det offentlige gripe inn?

Det følger av § 74 at enhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av reindriftsloven eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. § 75 fastslår at myndighetene har adgang til å gi nødvendige pålegg for å bringe et ulovlig forhold til opphør når *offentlige interesser tilsier det*.

Vilkåret om at det må foreligge en offentlig interesse har sammenheng med det interne selvstyret. Ikke alt er det naturlig eller riktig at myndighetene befatter seg med. Hvorvidt myndighetene skal gripe inn, vil bero på en konkret vurdering. Et for høyt reinntall i forhold til det fastsatte eller et permanent gjerde oppført uten nødvendig godkjenning av myndighetene, vil være eksempler på forhold hvor det klare utgangspunktet må være at offentlige interesser foreligger.

Kapittel 12 Avsluttende bestemmelser

Dette kapitlet omfatter formaliteter knyttet til innføring av ny lov, som for eksempel hva som er nødvendig å endre i andre lover for at ny reindriftslov skal bli effektiv.

Lov om reindrift (reindriftsloven)

Dato: Lov-2007-06-15-40

Departement: LMD (Landbruks- og matdepartementet)

Publisert: I 2007 hefte 6

Ikrafttredelse: 2007-07-01

Endrer: Lov-1959-10-23-3, Lov-1978-06-09-49, Lov-1979-12-21-77, Lov-1981-05-29-38, Lov-1984-12-21-101, Lov-1992-05-15-47, Lov-2003-07-04-74, Lov-2005-07-17-101

Jfr. tidligere lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Lovens formål

For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnytting av reinbeiteressursene med basis i lokal kultur og tradisjon i de områder hvor det er gitt tillatelse til reindrift etter reglene i § 8.

Både i og utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven bidra til å sikre forsvarlig dyrevelferd for tamrein.

§ 2. Virkeområde

Loven gjelder for riket med de begrensninger som følger av lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige.

For reindrift i Trollheimen og omegn gjelder reglene i lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal.

§ 3. Forholdet til folkeretten

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

§ 4. Det samiske reinbeiteområdet

Den samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor reindriftsområdene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet).

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal det legges til grunn at det foreligger rett til reinbeite innenfor rammen av denne lov, med mindre annet følger av særlige rettsforhold.

Ved inngrep i reindriftsområdene reindriftsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger.

§ 5. Samiske regionale reinbeiteområder

Det samiske reinbeiteområdet deles inn i samiske regionale reinbeiteområder som skal være åpne for reindrift med slike særlige rettigheter og plikter som er fastsatt i eller i medhold av denne lov. Kongen fastsetter inndelingen.

§ 6. Samiske reinbeitedistrikter

Reindriftsstyret deler inn de samiske regionale reinbeiteområdene i samiske reinbeitedistrikter etter reglene i § 42.

§ 7. Ekspropriasjon for å sikre reinbeiteareal

Kongen kan kreve avstått til staten grunn og rettigheter, herunder rettigheter som nevnt i kapittel 3, samt rett til erstatning for skade voldt av rein, når dette finnes nødvendig av hensyn til reindriften i det samiske reinbeiteområdet og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

Gjelder saken avståelse av rettigheter som nevnt i kapittel 3, kan saksøkeren fritas for å erstatte saksøktets sakskostnader så fremt saksøkte etter forhandlinger har avslått eller unnlatt å svare på et tilbud, og saksøkte ved skjønnsavgjørelsen ikke oppnår mer enn tilbudet. For øvrig gjelder sakskostnadsreglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker.

§ 8. Reindrift utenfor det samiske reinbeiteområdet

Utenfor det samiske reinbeiteområdet kan reindrift ikke utøves uten særskilt tillatelse fra Kongen. Slik tillatelse kan bare gis til den som kan legge frem skriftlig samtykke fra vedkommende grunneiere og rettighetshavere eller på annen måte disponerer tilstrekkelig store og hensiktsmessig avgrensede reinbeitearealer. Tillatelse bør ikke gis for villreinområde. Det bør også vises varsomhet med å gi tillatelse for områder som ligger slik til i nærheten av reinbeiteområder at det kan skape konflikter. Tillatelse kan gis for begrenset tid og gjelder under ingen omstendighet etter at beiteretten er falt bort. Det kan settes nærmere vilkår for driften.

Sameiestrekning utenfor det samiske reinbeiteområdet kan disponeres til tamreindrift ved flertallsvedtak i samsvar med lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige.

Dersom eiere og brukere som rår over den største del av et fjellområde som er høvelig til tamreindrift, ønsker området disponert til slik virksomhet, men hindres i dette av enkelte grunneiere som ikke vil være med, kan bestemmelsene om sams tiltak i jordskifteloven § 2 bokstav e brukes tilsvarende.

Med Kongens godkjenning kan allmenningsstyret for inntil 10 år om gangen gi tillatelse til tamreindrift i bygdeallmenning utenom reinbeiteområde, dersom reindrift kan foregå uten vesentlig skade eller ulempe for de bruksberettigede.

Om tamreindrift i statsallmenning utenom reinbeiteområde gjelder bestemmelsene i fjellova § 17.

Kapittel 2. Reindrift i det samiske reinbeiteområdet

§ 9. Rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet

Bare personer som har rett til reinmerke, jf. § 32, har rett til å eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Det er et vilkår for å eie rein at reinen inngår i en siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel som blir drevet av en ansvarlig leder etter reglene i §§ 10 flg.

Dersom særlige grunner foreligger, kan Reindrifststyret samtykke i at person som ikke fyller vilkårene etter første eller annet ledd, får eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

Reindrifststyret kan videre gi tillatelse til at privatpersoner eller institusjoner eier rein for vitenskapelige formål og i forsøksøyemed under offentlig ledelse eller tilsyn. Slike tillatelser skal gis for begrenset tid og knyttes til bestemte vilkår.

§ 10. Siidaandel

Med siidaandel forstås en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. § 51, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap. Leder av siidaandelen må være bosatt i Norge.

Ansvarlig leder av siidaandelen bestemmer hvem som får eie rein i andelen og vedkommendes reintall.

En reineier kan være ansvarlig leder for bare én siidaandel og kan heller ikke eie rein i mer enn én siidaandel. Umyndige barn hvis foreldre ikke lever sammen, har likevel adgang til å eie rein i siidaandel både hos fars slekt og hos mors slekt.

§ 11. Etablering av siidaandel

Driftsenhet som ved lovens ikrafttredelse er registrert hos områdestyret, anses som siidaandel i forhold til reglene i denne lov. Den som ved lovens ikrafttredelse er innehaver av driftsenheten, anses som ansvarlig leder av vedkommende siidaandel.

Lederne av siidaandelene i en siida kan ved enstemmighet bestemme at det skal etableres en ny siidaandel i siidaen under ledelse av en utpekt person som er myndig og som fyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Det skal ses hen til at etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen.

Ved etablering av ny siidaandel skal reintallet holdes innenfor det øvre reintall som er bestemt for siidaen, jf. § 60 første og annet ledd. Dersom etableringen fører til overskridelse av reintallet, skal det foretas reduksjon etter reglene i § 60 tredje og fjerde ledd.

Ved avgjørelsen av hvem som skal lede en ny siidaandel, skal det bl.a. tas hensyn til arbeidsinnsatsen i siidaen og livsforholdene for den som det er spørsmål om å utpeke, samt lovens formål.

Melding om ny siidaandel skal sendes områdestyret for godkjenning. Områdestyret skal kontrollere at vilkårene for etablering av ny siidaandel er oppfylt, herunder at etableringen ikke truer grunnlaget for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i siidaen. Områdestyret kan nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen.

Reglene i annet til femte ledd gjelder tilsvarende ved overflytting av en siidaandel til en annen siida.

Områdestyret kan, hvis særlige grunner foreligger, pålegge et distrikt eller en siida å etablere en eller flere nye siidaandeler. Lederen for ny siidaandel utpekes etter reglene i annet til femte ledd. Oppnås ikke enighet, skal lederen utpekes av områdestyret.

§ 12. Sideordnet rekrutteringsandel

Ansvarlig leder av en siidaandel kan bestemme at det skal etableres en sideordnet rekrutteringsandel knyttet til siidaandelen.

Etableringen av en sideordnet rekrutteringsandel forutsetter at det fastsettes et høyeste reintall som siidaandelen og den sideordnede rekrutteringsandelen i sum må holde seg innenfor.

Det kan ikke etableres mer enn én sideordnet rekrutteringsandel til hver siidaandel.

En sideordnet rekrutteringsandel kan bestå i inntil syv år, og det forutsettes at det ved etablering av slik andel samtidig inngås en avtale for overtakelse av siidaandelen. Ansvarlig leder av en rekrutteringsandel kan bare overlates til et barn, et barnebarn eller en annen av den yngre generasjon som oppfyller vilkårene i § 9 for å eie rein. Vedkommende må være myndig og ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år.

Lederen for den sideordnede rekrutteringsandelen har samme rettigheter og plikter som en leder av en siidaandel, med mindre noe annet følger av loven her.

Dersom lederen for siidaandelen dør eller trekker seg som ansvarlig leder, inngår den sideordnede rekrutteringsandelen i siidaandelen med lederen av den sideordnede rekrutteringsandelen som ny leder.

Melding om etablering av sideordnet rekrutteringsandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de formelle vilkår for etablering av sideordnet rekrutteringsandel er oppfylt.

§ 13. *Ektefelles og samboers stilling*

Dersom ansvarlig leder av en siidaandel er eller blir gift, kan begge ektefeller være ansvarlige ledere av siidaandelen. Det gjelder selv om bare den ene ektefelle fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein. Slik felles siidaandel innebærer at ektefellene står solidarisk ansvarlige som ledere av siidaandelen.

Hvis ektefellene er enige om at begge skal stå som ansvarlig leder, må de gi melding om dette i melding om reindrift, jf. § 18.

Ektefeller som begge oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein, kan være selvstendige ledere for hver sin siidaandel, med de begrensninger som følger av loven for øvrig.

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for to ugifte personer som lever sammen (samboere) dersom de

1. har eller har hatt felles barn,
2. tidligere har vært gift med hverandre, eller
3. har levd sammen i ekteskapslignende forhold i to år.

§ 14. *Opphør av ekteskap og samboerskap*

Har siidaandelen vært drevet i fellesskap mellom ektefeller eller samboere, og en av dem dør, blir den gjenlevende parten ansvarlig leder alene. Dette gjelder selv om den gjenlevende parten ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Dersom ekteskapet eller samboerskapet opphører på annen måte enn ved død, mister den ektefellen eller samboeren som har fått medansvar gjennom ekteskapet eller samboerskapet, rett til å stå som medansvarlig leder. Partene kan avtale at vedkommende fortsatt likevel skal eie rein i siidaandelen og eventuelt alene skal ha lederansvaret for siidaandelen. Dette gjelder selv om vedkommende ikke fyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein.

Endringer i lederansvaret etter første og annet ledd skal meldes til områdestyret.

§ 15. *Overføring av ansvaret som leder av siidaandel*

Dersom sideordnet rekrutteringsandel ikke er etablert, kan lederen av en siidaandel overføre ansvaret som leder av andelen til et barn, et barnebarn eller en annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen.

Den nye lederen av siidaandelen må være myndig og må ha deltatt i alle sider av arbeidet i reindriften sammen med lederen i minst tre år. Områdestyret kan i særlige tilfelle godkjenne overføring til et barn eller barnebarn som ikke oppfyller disse kravene.

Ved overføring av lederansvaret for en siidaandel har tidligere leder fortsatt rett til å eie rein i siidaandelen.

Dersom lederen av en siidaandel dør uten at det er truffet beslutning som nevnt i første ledd, har et barn, et barnebarn eller en annen slektning som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, rett til å overta ansvaret for siidaandelen med mindre gjenlevende ektefelle eller samboer overtar ansvaret etter reglene i § 14. Annet ledd gjelder tilsvarende.

Ved dødsfall kan det søkes områdestyret om at siidaandelen stilles i bero inntil barn, barnebarn eller annen person som oppfyller vilkårene i § 9 første ledd for å eie rein i andelen, er myndig.

Melding om overføring av siidaandel skal sendes områdestyret som skal kontrollere at de formelle vilkår foreligger.

§ 16. *Avvikling av siidaandel*

Dersom ansvarlig leder for en siidaandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør uten at ansvaret overføres til en annen etter reglene i §§ 12 og 15, skal siidaandelen oppløses og reinen selges med mindre den inngår i en annen siidaandel eller i en sideordnet rekrutteringsandel. Styret i sommersiidaen, jf. § 52, eller den kontaktperson som er valgt etter § 53 annet ledd, skal påse at siidaandelen avvikles. Kostnaden ved avviklingen skal dekkes av inntektene fra salg av reinen.

Dersom ansvarlig leder for en sideordnet rekrutteringsandel beslutter å avvikle sin reindrift eller dør, går andelen inn i den siidaandelen som rekrutteringsandelen ble etablert ut fra.

Melding om avvikling etter første og annet ledd skal sendes til områdestyret.

Hvis en siidaandel eller en sideordnet rekrutteringsandel har hatt et reintall på under 50 i fem år, må den avvikles som siidaandel. Beslutningen om avvikling treffes av områdestyret. Områdestyret skal det fjerde året med et reintall på under 50 varsle lederen av siidaandelen om den forestående avviklingen. Varslingen må skje minst seks måneder før fristen for innsending av neste års melding om reindrift. Bestemmelsen om gjennomføring av avvikling i første ledd får tilsvarende anvendelse.

§ 17. *Hold av rein i strid med reglene i kapittel 2*

Den som har rein i strid med reglene i kapittel 2, kan pålegges å bringe forholdet til opphør etter reglene i kapittel 11.

§ 18. *Melding om reindrift*

Leder av siidaandel skal årlig gi melding om reindrift til områdestyret. Meldingen skal inneholde opplysninger om antall rein i siidaandelen og eiere av rein innenfor andelen, samt opplysninger om siidatilknytning. Kopi av meldingen sendes styret i det distrikt der reindriften foregår.

Departementet gir nærmere regler om hvilke opplysninger meldingen skal inneholde og om fristen for å gi melding mv.

Opplysninger i meldingen om enkeltpersoners reintall og deres personlige forhold er underlagt taushetsplikt, med mindre noe annet følger av lov. Forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e gjelder tilsvarende.

Kapittel 3. Reindrifftsrettens innhold

§ 19. *Beiterett*

Retten til å utøve reindrift gir rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmarksstrekning, herunder også tidligere dyrket mark og slåtteng som ligger for seg selv uten tilknytning til bebodde områder eller dyrkede arealer i drift, dersom de ikke er holdt i hevd og heller ikke er i bruk som kulturbeite, med mindre arealet er inngjerdet med gjerde som freder for rein. Kongen kan gi nærmere bestemmelser om hva som skal forstås med gjerde som freder for rein.

Kongen kan gjøre vedtak om at bestemte barskogstrekninger skal være fredet for reinbeiting i en viss tid, når dette anses påkrevet av hensyn til skogens foryngelse eller gjenvekst. Kongen kan også i andre tilfelle gjøre vedtak om fredning av nærmere bestemte områder i en viss tid når særlige hensyn tilsier dette. Fredningsvedtak kan også gjøres gjeldende for flytting med rein.

Areal som blir fredet for reinbeiting, bør kompenseres ved utlegging av tilsvarende beitearealer hvor dette er mulig.

§ 20. *Årstidsbeiter*

Beiteretten omfatter rett til nødvendige årstidsbeiter, dvs. vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter, herunder flyttleier, kalvingsland og paringsområder.

§ 21. *Rett til husvære, buer o.l.*

Retten til å utøve reindrift gir rett til i utmark å disponere grunn til nødvendige hytter og gammer for folk og til buer og stillinger som trengs til oppbevaring av løsøre og matvarer.

En reindrifftsutøver har adgang til mot vederlag å få utvist tomt til bolig dersom reindrifftsutøveren ikke på annen måte kan skaffe seg bolig som er nødvendig av hensyn til en rasjonell utøvelse av reindriften. Kan ikke partene bli enige om at forutsetningene for å kreve utvisning av tomt er til stede, eller om stedsvalg, størrelse og avgrensing, vilkår og vederlag, avgjøres dette ved skjønn ved jordskifteretten.

Grunnen som er tatt i bruk eller utvist og bygninger og anlegg som er oppført med hjemmel i første eller annet ledd, kan ikke uten godkjenning av Kongen og samtykke fra grunneieren brukes til annet formål enn reindrift eller overdras til andre enn utøvere av reindrift og som fyller forutsetningene i første og annet ledd.

§ 22. *Flyttleier*

Reindrifftsutøvere har adgang til fritt og uhindret å drive og forflytte rein i de deler av reinbeiteområdet hvor reinen lovlig kan ferdes og adgang til flytting med rein etter tradisjonelle flyttleier. Med til flyttleier regnes også faste inn- og avlastingsplasser for transport av reinen.

Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Eventuell skade som følge av omlegging av flyttleier eller åpning av ny flyttleier erstattes etter skjønn ved jordskifteretten, hvis enighet ikke oppnås. Kongen kan bestemme at også fastleggingen i detalj av den nye flyttleien skal overlates til skjønnet.

§ 23. *Motorferdsel*

Den som utøver reindrift, har adgang til bruk av nødvendige fremkomst- og transportmidler i samsvar med distriktsplan, jf. § 62.

Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrenses mest mulig og skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsel eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærmere regler om slik ferdsel i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende forvaltningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret.

§ 24. *Gjerder og andre anlegg*

Retten til å utøve reindrift gir rett til å føre opp arbeids- og sperregjerder, slakteanlegg, broer og andre anlegg som er nødvendige for reindriften. Gjerder og anlegg må ikke plasseres slik at de virker unødig skjæmmende eller er til vesentlig skade eller ulempe for grunneieren eller for andre rettmessige interesser.

Gjerder og anlegg som skal bli stående ut over en sesong, kan ikke oppføres uten godkjenning av departementet. Godkjenning av større anlegg kan først gis etter en fagkyndig vurdering av de samlede miljømessige virkninger, sammenholdt med de reindriftsfaglige behov for anlegget. Hvis ikke grunneieren og eventuelle bruksberettigede gir sitt samtykke, kan departementet gi tillatelse til utføring av anlegget mot vederlag etter skjønn ved jordskifteretten for skade og ulempe.

Gjerder og anlegg som ikke er i samsvar med første eller annet ledd, kan områdestyret kreve fjernet eller endret av den som er ansvarlig. Er dette ikke etterkommet innen en fastsatt frist, kan reindriftsagronomen iverksette riving eller endring umiddelbart. Områdestyret kan delegere sin myndighet etter dette ledd til reindriftsagronomen. Utgifter ved tiltak etter dette ledd skal bæres av den ansvarlige og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om hvordan gjerder og andre anlegg skal plasseres og utformes, herunder om gjerdematerialer m.m. Departementet kan også gi bestemmelser om vedlikehold av permanente gjerder og anlegg og om plikt til å ta bort gjerder og anlegg som ikke holdes i forskriftsmessig stand eller som ikke lenger er i bruk.

§ 25. Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift, til eget bruk å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bjørkeris, selvtørrede bartrær og tørt vindfall, nedfalne greiner og kvister, stubber, never og bark, både på offentlig og privat eiendom når virket skal brukes til:

1. brensel,
2. gammer, koier, buer eller stillinger for oppbevaring av løsøre og matvarer,
3. teltstenger, redskaper og enklere bruksting,
4. arbeidsgjerder (trøer, ringgjerder),
5. garving.

Friskt lauvtrevirke og friske busker må ikke tas så fremt det på stedet eller i nærheten finnes annet virke som er tjenlig for formålet.

Skogeien kan kreve betaling for friske lauvtrær som tas i privat skog, men ellers kan det ikke kreves betaling for virke som rettmessig blir tatt i medhold av denne paragraf. Det skal uten opphold gis melding til grunneieren om uttak av trevirke som denne kan kreve betaling for. Oppnås ikke enighet om betalingen, kan beløpets størrelse kreves fastsatt ved skjønn ved jordskifteretten. Finnmarkseiendommen kan ikke kreve betaling etter bestemmelsene i leddet her.

Så langt det fremstiller seg som nødvendig av hensyn til skogens bevaring, foryngelse eller gjenvekst eller fordi det er mangel på trevirke i distriktet, kan Kongen ved forskrift begrense eller helt forby uttak av trevirke i nærmere bestemte områder og derunder bl.a. bestemme at friskt virke bare kan tas etter utvisning.

§ 26. Jakt, fangst og fiske i det samiske reinbeiteområdet

I det samiske reinbeiteområdet gir rett til å utøve reindrift rett til i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift å drive jakt, fangst og fiske i statsallmenning, i ikke særskilt matrikulert statseiendom og på Finnmarkseiendommens grunn innenfor det reinbeitedistrikt hvor reindriften foregår, på samme vilkår som gjelder for personer som er fast bosatt i den kommune, bygd eller grend hvor allmenningen, statseiendommen eller den aktuelle del av Finnmarkseiendommens grunn ligger. I statens matrikulerte skoger og høyfjellsstrekninger innenfor reinbeiteområde skal reindriftnæringens adgang til jakt, fangst og fiske være som den har vært fra gammelt av.

Kongen kan gjøre vedtak om at utøverne av reindriftnæringen skal ha enerett til bruk av bundne redskaper til fangst av fisk i nærmere bestemte vann og elvestrekninger i andre statseiendommer enn statsallmenningene. Kongen kan også gjøre vedtak om at visse vann og elvestrekninger i eiendommer som nevnt i foregående punktum skal være forbeholdt til bruk for dem som utøver reindrift.

For jakt, fangst og fiske som drives etter bestemmelsene i denne paragraf, skal det ikke betales leie eller kortavgift.

Kapittel 4. Alminnelige regler om utøvelse av reindrift

§ 27. Utøvelse av reindrift

En reineier skal under utøvelse av sin reindrift ta hensyn til andre reineieres reindrift og ikke utnytte beiteene på en slik måte at de forringes for andre reineiere. Reineieren må heller ikke hindre andre i deres rettmessige utøvelse av reindrift.

En reineier skal sørge for at reindriften skjer innenfor de rammer som følger av loven her i samsvar med bruksreglene i distriktet.

§ 28. Tilsyn

Reinen skal holdes under slikt tilsyn at den så vidt mulig hindres fra å volde skade, komme utenfor lovlig beiteområde eller sammenblandes med annen rein.

Nærmere regler om tilsyn kan fastsettes i distriktets regler om beitebruk.

§ 29. Innsyn

Siida som har grunn til å tro at rein fra den har kommet inn i en annen siidas flokk, har rett til å besiktige flokken for å se om dens rein er i flokken.

Innsyn kan bare skje med en representant for siidaen til stede. Representanten skal bidra til at innsyn kan finne sted. For øvrig gjennomføres innsyn i henhold til skikk og bruk blant reineierne i området.

Nærmere regler om innsyn kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 30. Behandling av andre siidaers rein

Siida som har fått rein fra en annen siida inn i flokken, skal snarest mulig underrette den andre siidaen om forholdet. Skilling finner sted etter reglene i § 31.

Er det vanskelig for den andre siidaen å hente reinen, eller kan utskilling ikke foretas, plikter den siidaen som har fått andres rein inn i flokken, å ta vare på reinen inntil utskilling og avhenting kan finne sted.

Nærmere regler om behandling av andre siidaers rein kan gis i bruksreglene for distriktet.

§ 31. Skilling

Den som har rein i en flokk sammen med andre, kan kreve skilling for uttak av egne dyr.

De andre som har rein i flokken, har plikt til å legge forholdene til rette for skilling. Ingen må forstyrre arbeidet under skillingen. Skilling bør finne sted før flokken forlater sesongbeiteområdet.

Skilling kan ikke kreves under kalving eller i forbindelse med brunst eller hvis skilling ikke er tilrådelig av dyrevernmessige grunner.

Før rein settes i gjerde for skilling, må de siidaer som kan ha rein i flokken, varsles.

Nærmere regler om skilling og varsling kan gis i bruksreglene for distriktet.

Kapittel 5. Merking av rein og registrering av reinmerke

§ 32. Rett til reinmerke

Rett til reinmerke har personer av samisk ætt som

1. ved lovens ikrafttredelse hadde reindrift som hovednæring i reinbeitedistrikt i samsvar med lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift § 4, jf. § 3, eller
2. har foreldre eller besteforeldre som har hatt reindrift som hovednæring, og som
3. inngår i siidaandel eller skal inngå i siidaandel etter beslutning i henhold til § 10 annet ledd eller lede siidaandel eller sideordnet rekrutteringsandel i henhold til §§ 11 til 15.

Den som blir adoptert, får samme rett til reinmerke som om adoptivbarnet hadde vært adoptivforeldrenes egnefødte barn, selv om vedkommende ikke er av samisk ætt.

Den som er gift med noen som er ansvarlig leder for siidaandel, men ikke selv fyller vilkårene i første ledd for reinmerke, har rett til reinmerke. Det samme gjelder samboer som nevnt i § 13 fjerde ledd.

Overtar en person som nevnt i tredje ledd lederansvaret for siidaandelen, jf. § 14, har vedkommende rett til reinmerke så lenge vedkommende er ansvarlig leder for en siidaandel. Vedkommendes nye ektefelle eller samboer har ikke rett til reinmerke etter tredje ledd.

Har Reindrifststyret i henhold til § 9 tredje ledd gitt en person rett til å eie rein, kan Reindrifststyret også gi vedkommende rett til reinmerke der dette er nødvendig av hensyn til en velordnet reindrift.

§ 33. Plikt til merking av rein

All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens merke.

Reinen skal merkes med eierens registrerte merke innen 31. oktober samme år som den er født. Områdestyret kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Merking skal skje i henhold til bestemmelsene i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

§ 34. Former for merking

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal merking av rein skje ved snitt i øret med eierens registrerte reinmerke.

I tillegg til registrert reinmerke kan det anvendes øreklips ved overtagelse av eiendomsretten til rein som er merket med den tidligere eierens merke.

Midlertidig merking skjer med hårmerke eller øreklips. Midlertidig merking viser eierforholdet inntil merking i henhold til første eller annet ledd finner sted.

§ 35. Ommerking

Ommerking er ikke tillatt.

Ommerking straffes etter reglene i straffeloven kapittel 24.

§ 36. Salg av rein uten lovlig merke

Rein født tidligere år, og som etter 31. mai finnes uten lovlig merke, skal som hovedregel selges under distriktsstyrets, eventuelt siidastyrets, ansvar.

Utbyttet av salget tilfaller reinens eier. Er eieren ikke kjent, tilfaller utbyttet siidaen som reinen tilhører. Er heller ikke siidaen kjent, tilfaller utbyttet distriktet.

§ 37. Merkenemnd og klagenemnd

I hvert samiske regionale reinbeiteområde velges en merkenemnd på minst tre og høyst fem medlemmer fra ulike reinbeitedistrikter, med personlige varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene velges av distriktslederne. Reindrifstforvaltningen utpeker sekretær for nemnda. Reindrifststyret oppnevner en klagenemnd.

§ 38. Registrering og sletting av merke

Alle reinmerker skal godkjennes av merkenemnda før de tas i bruk i det regionale reinbeiteområdet. Godkjente reinmerker i det regionale reinbeiteområdet registreres hos Reindrifstforvaltningen. Reinmerket skal ha en slik form at forveksling eller misbruk ikke kan finne sted. Merkenemnda skal, under ivaretagelse av hensynet til velordnet reindrift, søke å bevare tradisjonell bruk og utforming av reinmerker, blant annet skal tradisjonelle familiemerker søkes bevart for familien.

Reinmerke kan ikke registreres som varemerke etter lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker.

Et registrert reinmerke skal slettes når merkeinnhaveren avgår ved døden uten å etterlate seg rein som sammen med merket overtas av ektefelle eller arving.

Dersom et reinmerke ikke har vært i bruk de siste 4 år, kan merkenemnda slette merket.

Dersom et registrert reinmerke har en slik form at forveksling eller misbruk kan finne sted, kan merkenemnda slette merket.

Med reindrifststyrets godkjennelse kan merkenemnda vedta utfyllende retningslinjer for utforming av merker mv.

§ 39. Saksbehandling

Merkenemnda skal kunngjøre innkomne søknader om reinmerke for lederne i siidaandelene i vedkommende og tilstøtende distrikter. Kunngjøring skal også skje i Sverige og Finland. Merkenemndas avgjørelse av søknaden skal kunngjøres på tilsvarende måte.

Merkenemndas avgjørelse kan påklages til klagenemnda.

Departementet gir nærmere regler for saksbehandlingen i merkenemnda, herunder om registreringsavgift, og regler for klagebehandlingen.

§ 40. Utfyllende bestemmelser om reinmerker

Departementet kan gi nærmere regler om merking av rein og registrering av reinmerker, samt om overføring og sletting av reinmerker som ikke er i bruk.

§ 41. Merking utenfor det samiske reinbeiteområdet

Utenfor det samiske reinbeiteområdet gir departementet nærmere regler om reinmerke og merking av rein.

Kapittel 6. Reindriften organisering – distrikter og siida

I. Reinbeitedistrikter

§ 42. Reinbeitedistrikt

Ved inndelingen av de samiske regionale reinbeiteområdene i reinbeitedistrikter skal reindriftsstyret med utgangspunkt i sedvanemessig bruk legge vekt på at et reinbeitedistrikt får grenser som driftsmessig er naturlige og hensiktsmessige.

Et distrikt skal fortrinnsvis omfatte alle årstidsbeitene for de reindriftsutøverne som er knyttet til distriktet. Hvor det er hensiktsmessig, kan årstidsbeitene være fordelt over flere distrikter.

Distriktsinndelingen er ikke til hinder for samarbeid mellom reindriftsutøvere på tvers av distriktsgrensene, så sant et slikt samarbeid ikke går ut over andre reindriftsutøveres rettigheter. Distriktsinndelingen er heller ikke til hinder for bruk av beiter i annet distrikt når dette følger av særskilt rettsgrunnlag.

§ 43. Distriktsstyre

I hvert reinbeitedistrikt skal det være et distriktsstyre valgt av og blant de stemmeberettigede i distriktet etter reglene i annet og tredje ledd.

Lederen for styret velges av distriktsårsmøtet, jf. § 49. Resten av styret består av en representant for hver sommersiida i distriktet, jf. § 54 første ledd nr. 2. En siidas styremedlem velges av siidaårsmøtet, jf. § 53. Er antall sommersiidaer mer enn syv, velges det seks medlemmer ved loddtrekning blant styremedlemskandidatene fra de enkelte sommersiidaene, med unntak for den sommersiidaen som har lederen. Distriktsårsmøtet kan bestemme at styremedlemskap i stedet skal gå på omgang mellom sommersiidaene. Slike regler må godkjennes av områdestyret. Lederen og de øvrige styremedlemmene velges for to år av gangen med personlige varamedlemmer.

Hvis særlige grunner tilsier det, kan Reindriftsstyret fastsette at styret skal ha inntil 11 medlemmer. Hvis sterke grunner foreligger, kan Reindriftsstyret bestemme at en sommersiida som er vesentlig større enn gjennomsnittet i distriktet, skal ha sterkere representasjon i styret enn det som følger av reglene i annet ledd. Denne sommersiidaen kan imidlertid ikke ha flertall i styret.

Hvis utøverne i sommersiidaen ellers i året danner mindre vintersiidaer, kan lederne for siidaandelene i en vintersiida, eventuelt flere vintersiidaer sammen eller annen gruppering, kreve at styrevervet i distriktsstyret skal gå på omgang mellom vintersiidaene/grupper.

Hvis distriktet svarer til en sommersiida, gjelder reglene i § 52 for valg av styre, likevel slik at et styre alltid skal opprettes.

Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er til stede. Et distriktsstyre med færre enn tre medlemmer er likevel bare beslutningsdyktig når alle medlemmer møter. Ved likt stemmetall gjør lederens stemme utslaget.

§ 44. Distriktsstyrets oppgaver og myndighet

Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet. Distriktsstyrets oppgaver er å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler.

Distriktsstyret kan blant annet inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reindriftsutøverne i distriktets felles anliggender. Det gjelder også i saker som gjelder vern av arealer, selv om ikke alle utøvere er berørt. Dette er likevel ikke til hinder for at en siida eller rein-eier ivaretar egne særskilte interesser.

§ 45. Fullmakt

Distriktsstyret kan i bestemte saker gi styrets leder sammen med styrets sekretær eller sammen med ett av styremedlemmene fullmakt til å opptre på styrets vegne.

§ 46. Distriktskasse

I hvert distrikt skal det være en distriktskasse. Alle siidaandeler plikter å betale et årlig tilskudd til distriktskassen. Distriktskassens midler skal dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering av distriktet.

Tilskuddets størrelse beregnes pr. rein og fastsettes av distriktets årsmøte etter forslag fra distriktsstyret, jf. § 50 første ledd nr. 7. Distriktsstyret utregner tilskuddet for den enkelte siidaandel etter antall rein i siidaandelen, sytingsrein medregnet.

Vedtaket om det tilskudd den enkelte siidaandelen skal betale, kan bringes inn for områdestyret, som kan endre vedtaket dersom tilskuddet ikke står i rimelig forhold til distriktets gjøremål. Krav om slik overprøving må fremsettes innen åtte uker etter at siidaandelen mottok underretning om vedtaket om tilskuddet.

Dersom tilskuddet ikke betales, mister siidaandelen sin stemmerett inntil skyldig beløp er betalt. Endelig vedtak om tilskudd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 47. Reindriftsfond

I distriktet skal det være et reindriftsfond. Inn i fondet går:

1. erstatning til distriktet ved ekspropriasjon av beiterettigheter o.a.
2. erstatning til distriktet for skade, ulempe mv.
3. konsesjonsavgift til distriktet ved ekspropriasjon,
4. midler fra salg av rein uten lovlig merke,
5. avgift ved brudd på bruksregler, jf. § 77,
6. andre midler som tilfaller distriktet.

Fondets midler forvaltes og disponeres av distriktsstyret etter vedtekter fastsatt i henhold til § 57 annet ledd nr. 5.

§ 48. Revisjon

Årsmøtet velger revisor som skal være registrert eller statsautorisert i henhold til reglene i lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer.

Områdestyret kan godkjenne at det i stedet for ekstern revisor velges et revisjonsutvalg på to, eventuelt tre medlemmer blant de stemmeberettigede i distriktet. Medlemmene må ikke være medlemmer av styret eller ha spesiell tilknytning til styremedlemmer.

§ 49. *Distriktsårsmøte*

Årsmøte skal holdes av reineierne i distriktet hvert år innen utgangen av juni måned. Møtet sammenkalles på den måten som er vanlig i distriktet, med minst fire ukers varsel.

På årsmøtet har enhver reineier tale- og forslagsrett. Ved avstemninger er den enkelte siidaandel stemmeberettiget slik at hver siidaandel har fem stemmer. En sideordnet rekrutteringsandel har to stemmer. Lederen av siidaandelen bestemmer fordelingen av stemmene blant de andre reineierne i siidaandelen. Lederen må alltid selv beholde minst én stemme, eventuelt to stemmer hvis ektefeller eller samboere har felles ledelse av siidaandelen.

Styrets årsmelding og regnskap, samt forslag til disponering av reindrifsfondets midler, skal sammen med saksliste for årsmøtet og eventuelt kandidat til ledervervet i styret sendes lederne av siidaandelene i distriktet senest fire uker før årsmøtet holdes.

Årsmøtet ledes av en møteleder som velges av årsmøtet. Møtet er lukket, med mindre årsmøtet selv bestemmer noe annet.

For årsmøteforhandlingene og valg skal det føres en protokoll, som oppleses ved møtets slutt og undertegnes av to møtedeltagere som er valgt til det.

§ 50. *Distriktsårsmøtets saker og myndighet*

Årsmøtet skal:

1. avgi uttalelse til distriktsstyrets årsmelding og vedta årsregnskap
2. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til bruksregler, jf. § 57
3. avgi uttalelse til distriktsstyrets forslag til distriktsplan, jf. § 62
4. velge leder for distriktsstyret etter § 43
5. fastsette regler for valg av styremedlemmer iht. § 43 annet ledd
6. fastsette godtgjørelse til medlemmene av distriktsstyret
7. fastsette tilskuddet pr. rein til distriktskassen, jf. § 46
8. velge revisor, eventuelt revisjonsutvalg, jf. § 48
9. avgi uttalelse i saker som noen med møterett på årsmøtet, senest en uke før årsmøtet ved henvisning til distriktsstyret, har krevd behandlet
10. avgi uttalelse i andre saker som fremlegges av distriktsstyret med anmodning om uttalelse fra årsmøtet.

I saker der årsmøtet har uttalerett, er uttalelsen veiledende og ikke bindende for styret.

Årsmeldingen skal sendes områdestyret.

Departementet gir nærmere regler om innholdet i årsmeldingen.

II. Siida

§ 51. *Siida*

Med siida forstås i denne lov en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer. Denne lov skiller mellom sommersiida og vintersiida. En sommersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på sommer- og høstbeiteområdene. En vintersiida utøver reindrift i fellesskap i hovedsak på vinter- og vårbeiteområdene.

§ 52. *Sommersiidadastyre*

I sommersiidaen skal det velges et styre som skal ha ansvaret for tilrettelegging av felles virksomhet og forvalte felles anlegg i siidaen, som slakteanlegg, gjerder o.l. Styret velges av siidaårsmøtet. Årsmøtet kan vedta at det ikke skal velges styre for siidaen, jf. § 53 annet ledd.

§ 53. *Årsmøte i sommersiidaen*

I sommersiidaer skal det holdes årsmøte hvert år innen utgangen av mai måned. Alle som har rein i siidaen, har rett til å være til stede på årsmøtet med tale- og forslagsrett. Stemmeberettiget er den enkelte siidaandel. Bestemmelsene i § 49 annet ledd gjelder tilsvarende.

Er det ikke eget styre i sommersiidaen, må årsmøtet velge en person som skal være kontaktperson mellom siidaen og distriktsstyret. Vedkommende har ansvaret for å sammenkalle til årsmøte.

§ 54. *Siidaårsmøtets saker og myndighet*

Årsmøtet skal:

1. velge siidastyre etter § 52
2. velge kandidat til distriktsstyret etter § 43
3. fastsette tilskuddet til siidakassen, jf. § 55
4. fastsette regler for siidakassen, jf. § 55
5. fastsette regler for siidafondet, jf. § 56 første ledd
6. velge revisor, jf. § 56 annet ledd
7. velge kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Årsmøtet kan gjennom vedtekter bestemme at en eller flere av de bestemmelser som gjelder for årsmøtet i distriktet, jf. § 50, også skal gjelde for siidaårsmøtet.

§ 55. *Siidakasse*

Er siidastyre valgt i henhold til § 52, skal det også opprettes en siidakasse. Er det ikke eget styre i siidaen, kan årsmøtet vedta at det skal opprettes en siidakasse som forvaltes av kontaktperson som nevnt i § 53 annet ledd.

Det skal utarbeides regler for bruk av siidakassen. Reglene i § 46 første til tredje ledd gjelder tilsvarende.

Enhver leder av en siidaandel kan kreve at kassen skal gjennomgås av en revisor etter reglene i § 56 annet ledd.

§ 56. *Siidafond*

Blir en siida tilkjent midler som nevnt i § 47, skal det opprettes et reindrifsfond for siidaen, og det skal utarbeides regler for bruk av fondets midler. Fondets vedtekter skal godkjennes av områdestyret.

Årsmøtet i siidaen velger revisor etter reglene i § 48 til revisjon av fondet. Er det ikke eget årsmøte i siidaen, velges revisor ved enighet mellom lederne av siidaandelene. Utpeker ikke siidaen en egen revisor, skal siidafondet kontrolleres av distriktets revisor.

Kapittel 7. Bruksregler i distriktet. Distriktsplan

§ 57. Bruksregler

Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. Bruksreglene må ikke stride mot loven her.

Bruksreglene skal sikre en økologisk bærekraftig utnytting av distriktets beiteressurser og inneholde nærmere regler om:

1. beitebruk, jf. § 59
2. reintall, jf. § 60
3. bruk og vedlikehold av gjerder og andre fellesanlegg
4. bruk av motorisert kjøretøy
5. disponering av reindrifsfond, jf. § 47
6. forvaltning av distriktets øvrige midler
7. fordeling av arbeidsplikter og investeringer
8. andre forhold som det anses hensiktsmessig å regulere ved bestemmelser i distriktets bruksregler.

Der det er påkrevet, kan områdestyret pålegge to eller flere distrikter å utarbeide felles bruksregler for ett eller flere av de forhold som er nevnt i første ledd.

§ 58. Utarbeidelse og godkjenning av bruksregler

Bruksreglene utarbeides av distriktsstyret og skal godkjennes av områdestyret. Områdestyrets behandling skal, foruten en kontroll med at lovens regler for utarbeidelse av bruksregler er fulgt, også omfatte en vurdering av om bruksreglene gir grunnlag for en økologisk bærekraftig reindrift i distriktet.

Regler om beitebruk etter § 59 skal utarbeides i samarbeid med distriktets siidaer. Det samme gjelder fastsettelse av reintall etter § 60.

Før bruksreglene sendes områdestyret til godkjenning, skal et utkast være behandlet på distriktets årsmøte. Utkast skal være sendt lederne for siidaandelene i distriktet to måneder før årsmøtet. Uttalelser som kommer inn på årsmøtet, sendes områdestyret sammen med utkast til bruksregler.

Hvis områdestyret ikke godkjenner de foreslåtte bruksreglene, skal reindriftsagronomen bistå distriktet ved utarbeidelse av et nytt forslag som skal behandles etter reglene foran. Områdestyret skal, hvis dette ikke fører frem, utarbeide bruksregler for distriktet.

Hvis et flertall på distriktets årsmøte krever det, eller hvis områdestyret forlanger det, skal nye bruksregler utarbeides i henhold til reglene foran.

Reintallet for den enkelte siida, jf. § 60, skal forelegges for reindriftsstyret for endelig stadfesting og godkjenning.

§ 59. Beitebruk

Gjennom regler om beitebruk skal distriktets rein-eiere sikres tilgang til nødvendige beiter, herunder kalvingsland, flyttleier og paringsområder. Reglene skal ivareta prinsippene for god reindrift basert på samiske tradisjoner og sedvaner.

Reglene om beitebruk skal bygge på den tradisjonelle utøvelse av reindrift på arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Reglene om beitebruk må ikke være i strid med en siidas rettigheter etablert på særskilt rettsgrunnlag.

Det skal fastsettes regler om beitetid, med mindre slike er fastsatt av områdestyret i medhold av § 61.

Leder av en siidaandel kan bringe reglene om beitebruk inn for jordskifteretten innen seks måneder etter at de er godkjent av områdestyret. Regler om beitebruk som slår urimelig ut overfor enkelte, eller er i strid med rettigheter ervervet ved særskilt rettsgrunnlag, kan settes til side av jordskifteretten.

Områdestyret kan, når sterke grunner taler for det, gi dispensasjon fra beitebruksreglene.

Ved brudd på reglene om beitebruk kan det treffes tiltak som nevnt i kapittel 11.

§ 60. Reintall

I bruksreglene, jf. § 57, skal det fastsettes et øvre reintall for den enkelte sommersiida. Reintallet skal fastsettes ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Det skal i bruksreglene gjøres nærmere rede for de drifts- og beitemessige vurderinger som ligger til grunn for det fastsatte reintallet. Der det er påkrevet for å få en forsvarlig bruk av vinterbeitene, kan det også fastsettes et reintall for de forskjellige vintersiidaene.

En vintersiida eller annen gruppering kan be om at det fastsettes et eget reintall for dem.

Overstiger reintallet i siidaen det reintall som er fastsatt etter første eller annet ledd, skal siidaen utarbeide en reduksjonsplan. Dersom siidaen ikke gjør dette, eller ikke klarer å gjennomføre planen, skal hver siidaandel redusere det overskytende antall forholdsmessig. Reindriftsstyret har ansvar for at en slik reduksjon gjennomføres. Det skal settes frister for utarbeidelse av plan og gjennomføring av reintallsreduksjon.

Det kan fastsettes et øvre reintall pr. siidaandel. En reduksjon av siidaens reintall i henhold til tredje ledd skal i så fall skje ved at de siidaandeler som har et reintall som overstiger det fastsatte reintall for siidaandelen, først reduserer ned til det fastsatte reintallet.

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende bestemmelser om fastsettelse av reintall. Slik forskrift kan avgrenses til å gjelde ett eller flere reinbeitedistrikter eller ett eller flere reinbeiteområder.

§ 61. Beitetider

Der det er nødvendig for vern av årstidsbeitene, kan områdestyret fastsette beitetider for de ulike årstidsbeitene. Leder av siidaandel skal påse at rein i lederens flokk ikke oppholder seg på beiteområder i strid med disse reglene.

Der forholdene gjør det nødvendig, kan beitetidene fravikes etter tillatelse av reindriftsagronomen. Det gjelder også beitetider fastsatt etter § 59. Dispensasjon fra beitetidene utover fire uker gis av områdestyret.

§ 62. Distriktsplaner

Distriktsstyret skal utarbeide en distriktsplan for distriktet som skal inneholde de opplysninger om virksomheten i distriktet som er nødvendige for den offentlige planlegging.

Distriktsplanen skal inneholde:

1. angivelse av flyttemønstre i distriktet
2. oversikt over årstidsbeiter, kalvingsland o.l.
3. oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler, herunder hvilke terrenggående kjøretøy som anvendes i distriktet, samt eventuell tidsbegrenset bruk av helikopter eller annet luftfartøy. Bruksregler for terrenggående barmarkskjøretøy skal også gå fram av planen
4. oversikt over alle gjerder og anlegg av permanent art, og så vidt mulig også gjerder av midlertidig art
5. eventuell inndeling i beitesoner.

Leder for en siidaandel er pliktig til å gi nødvendige opplysninger for utarbeidelse av planen.

Kommune, fylkeskommune og fylkesmann bør orienteres om planarbeidet og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. Kommune, fylkeskommune og fylkesmann, samt berørte nabolistrikter, skal få tilsendt den vedtatte planen. Planen skal også sendes til områdestyret.

Kapittel 8. Forholdet til annen bruk

§ 63. Utnytting av eiendom i reinbeiteområde

Grunneier eller bruksberettiget må ikke utnytte sin eiendom i reinbeiteområde på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for reindriftsutøvelse i samsvar med denne lov. Første punktum er likevel ikke til hinder for vanlig utnytting av eiendom til jordbruk, skogbruk eller annen utnytting av utmark til landbruksformål.

Før tiltak som kan bli til vesentlig skade eller ulempe for reindriftsutøverne blir satt i verk, skal varsel gis til vedkommende distriktsstyre. Varsel skal gis senest tre uker før planlagt iverksetting. Om varsel ikke er gitt, eller partene er uenige om tiltaket rammes av bestemmelsen i første ledd, kan områdestyret nedlegge forbud mot iverksetting inntil overenskomst er inngått eller til jordskifteretten har behandlet saken.

Spørsmål om et tiltak kommer i strid med første ledd, kan avgjøres på forhånd ved skjønn ved jordskifteretten. Skjønnet kan også avgjøre hvordan og på hvilke vilkår tiltaket kan gjennomføres. Skjønn kan kreves av den som akter å sette et tiltak i verk eller av distriktsstyret ved lederen. Er distriktsstyre ikke opprettet, kan skjønn kreves av reindriftsutøver i distriktet som vil bli berørt av tiltaket.

§ 64. Oppting av reinlav

Kongen kan ved forskrift regulere opptingen av reinlav i reinbeitedistrikt og for nærmere avgrenset område helt forby oppting av reinlav dersom dette anses nødvendig av hensyn til reindriften.

§ 65. Ferdsløse i område hvor rein beiter

De som ferdes i område hvor rein beiter, plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes under beiting, flytting mv. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting.

Områdestyret kan, etter anmodning fra vedkommende distriktsstyre eller fra reieneierne i området, stille vilkår for eller nedlegge tidsbegrenset forbud mot større arrangement, idrettsstevne, jakthundprøve eller liknende virksomhet som kan være til særlig skade for reindriften. Vedtaket må gjelde et bestemt angitt område og kan bare fattes etter at grunneier og kommune er hørt. Gjelder vedtaket et konkret arrangement, skal også arrangør høres.

§ 66. Hunder

Om sikring av hund, opptak av løs hund, avlaving av hund, reaksjoner mot hundeholderen mv. gjelder hundeloven.

Hundens eier og besitter plikter en for begge og begge for en å yte erstatning for skade som hunden volder på tamrein og for utgifter og ulemper som påføres reieneieren ved at hunden urettmessig jager eller skremmer rein under lovlig opphold eller flytting, uten hensyn til skyld.

Kapittel 9. Ansvar for skade. Skjønn

§ 67. Objektivt og felles ansvar

Med de unntak som er fastsatt i denne lov, er eier av rein ansvarlig for skade reinen volder uten hensyn til skyld.

For skade som volderes av rein i reinbeitedistrikt, er samtlige reieneiere som utøver reindriften i distriktet ansvarlige en for alle og alle for en. Er slik skade voldt utenfor reinbeitedistrikt av rein som må antas å tilhøre reieneiere som utøver reindriften i nærliggende distrikt, er de reieneiere som utøver reindriften i vedkommende distrikt på samme måte solidarisk ansvarlige overfor skadelidte. Kongen kan avgrense det område utenfor bestemt reinbeitedistrikt hvor slikt solidarisk ansvar skal gjelde.

For skade som volderes av rein som tilhører noen som i henhold til § 8, jf. fjellova § 17, utøver reindriften utenfor reinbeitedistrikt, er de som utøver reindriften innenfor område hvor den skadegjørende rein antas å høre hjemme, ansvarlig en for alle og alle for en.

Krav om erstatning for skade i henhold til annet ledd kan rettes mot distriktsstyret i vedkommende reinbeitedistrikt v/lederen eller direkte mot eieren av den rein som har voldt skaden.

Erstatning som blir pålagt reinbeitedistriktet ved distriktsstyret, skal distriktets årsmøte utlikne på distriktets reineiere i forhold til hvor mange rein hver enkelt reineier har, men slik at reineiere som godtgjør at deres rein ikke har medvirket til skaden, ikke kan pålegges å utrede noen del av erstatningen. Utliknet erstatningsbeløp er tvangsgrunnlag for utlegg.

Godtgjøres det at det er rein fra annet distrikt som har voldt eller medvirket til skaden, kan regress gjøres gjeldende overfor dette distriktet i samsvar med reglene i denne paragraf.

§ 68. Unntak fra det objektive ansvaret

Bestemmelsene i § 67 om erstatningsansvar uten hensyn til skyld gjelder ikke for skade som voldes under lovlig flytting, opphold eller beiting på flyttlei eller beiteområde i fjell eller utmark som nevnt i § 19 dersom det ikke er tale om skade som i vesentlig grad overstiger det som må anses som en påregnelig følge av en rasjonell og forsvarlig drift, eksempelvis fordi adgangen til reinbeite mv. er brukt på en slik måte at en grunneier eller bruksberettiget er blitt særskilt belastet på bufebeite eller skog.

Bestemmelsene i § 67 om ansvar uten hensyn til skyld gjelder heller ikke for skade som rein under ellers lovlig opphold volder på avskåren avling dersom ikke avlingen er beskyttet ved gjerde som freder mot rein eller på annen forsvarlig måte.

§ 69. Gjerdeskjønn

I et reinbeitedistrikt kan så vel distriktsstyret som den enkelte reineier i mangel av minnelig overenskomst få avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om reineieren skal ha adgang til å føre opp gjerde til støtte for sin driveplikt og sikring mot erstatningsansvar. Jordskifteretten skal i tilfelle bestemme hvor gjerdet skal plasseres og hvordan det skal utføres. Jordskifteretten kan også pålegge vedkommende grunneier å bære en rimelig del av kostnadene med oppføring av gjerdet og fremtidig vedlikehold i forhold til den nytte grunneieren for sin del vil ha av tiltaket.

På samme måte kan en grunneier kreve avgjort ved skjønn ved jordskifteretten om noen del av utgiftene ved oppføring av gjerde som nevnt i § 19 og i § 68 annet ledd bør utliknes på reineierne.

§ 70. Erstatningsskjønn

I mangel av enighet som er bekreftet skriftlig av reineieren eller distriktsstyret ved lederen, avgjøres krav om erstatning for skade voldt av rein ved skjønn ved jordskifteretten eller tingretten.

Krav om skjønn bør fremsettes snarest mulig. I kravet om skjønn skal det gis så vidt mulig nøyaktige opplysninger om tid og sted for skadevoldelsen, skadens art og omfang og erstatningskravets størrelse. Det bør så vidt mulig gis opplysninger som kan ha betydning for å fastslå hvem som eier den reinen som har gjort skaden. Eventuelle vitner og andre bevis bør også oppgis.

Rettens leder skal snarest mulig foreta befarings etter at krav om skjønn er innkommet. Med på befaringen skal være representant fra vedkommende kommune og reindrifsetaten for å bistå rettens leder med faglige vurderinger. Om mulig skal også lederen i vedkommende reinbeitedistrikt være med, foruten den som har krevd skjønnet. Er det åpenbart at det ikke er skjedd noen skade voldt av reinen, kan rettens leder avvise kravet om skjønn av eget tiltak.

Skjønnet skal fremmes så snart som mulig. Gjelder det skade voldt av rein som antas å høre hjemme i reinbeitedistrikt, skal distriktsstyret ved lederen alltid innkalles til skjønnet.

Skjønnsstyret kan på ethvert trinn av saksbehandlingen forsøke medling med sikte på å oppnå en minnelig ordning.

Skjønnet skal vurdere om skaden er voldt av rein og er av en slik art at den kan kreves erstattet og i tilfelle taksere skaden og fastsette erstatningsbeløpet.

Kapittel 10. Myndighetsorganer

§ 71. Reindriftsstyret

Det opprettes et reindriftsstyre på syv medlemmer med personlige varamedlemmer der fire av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av Kongen og tre medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget. Reindriftsstyret er faglig rådgiver for den sentrale reindriftsadministrasjonen, reinforskningen og rettledningstjenesten, og skal behandle de saker som følger av loven her samt etter Kongens nærmere bestemmelser. Reindriftsstyrets virkeområde kan avgrensnes til å omfatte reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet.

Ved oppnevning av medlemmer til reindriftsstyret skal det legges vekt på en rimelig geografisk fordeling, allsidige faglige forutsetninger og samfunns erfaring, og mest mulig lik representasjon av begge kjønn. Blant medlemmene skal det være aktive utøvere av reindrift i reinbeiteområde. Reindriften organisasjoner har forslagsrett.

Nærmere bestemmelser om reindriftsstyrets oppgaver, myndighet og arbeidsordning fastsettes av Kongen.

§ 72. Områdestyret

I hvert reinbeiteområde skal det være et områdestyre på fem eller syv medlemmer med personlige varamedlemmer. Fylkestinget oppnevner tre, eventuelt fire medlemmer med varamedlemmer og Sametinget oppnevner to, eventuelt tre medlemmer med varamedlemmer. Områdestyret oppnevnes for fire år av gangen under iakttakelse av samme hensyn som nevnt i § 71 annet ledd.

Nærmere bestemmelser om områdestyrenes gjøremål og myndighet ut over det som følger direkte av loven, fastsettes av Kongen. Kongen kan gi bestemmelser om områdestyrenes arbeidsordning.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser om valg av områdestyret, bl.a. for det tilfelle at reinbeiteområdet ikke i sin helhet faller innenfor ett enkelt fylke og om funksjonstiden for medlemmene ved første gangs valg.

Hvis særlige grunner medfører at det ikke er behov for områdestyre i et reinbeiteområde, kan Kongen fritta for oppnevning av områdestyre.

§ 73. *Megling*

Områdestyret kan av eget tiltak eller etter ønske fra en leder av siidaandel, fra en siida eller fra et distrikt bestemme at det skal megles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt.

Områdestyret eller Reindrifststyret utpeker en person som antas å ha tillit hos begge parter som megler. Megleren innkaller til møte med rimelig varsel, og begge parter har plikt til å møte.

Nærmere regler om gjennomføring av megling fastsettes av departementet.

Kapittel 11. Sanksjoner og tvangstiltak

§ 74. *Plikt til å etterleve loven*

Enhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov. Det samme gjelder vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser. Overtredelse kan medføre sanksjoner og tvangstiltak etter reglene i dette kapittel.

§ 75. *Pålegg om opphør av ulovlige forhold*

Drives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindrifststyret eller områdestyret, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør, herunder pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Slike tiltak kan kreves gjennomført innen en nærmere fastsatt frist. Reindrifststyret eller områdestyret kan delegere sin myndighet etter paragrafen her til henholdsvis reindriftssjefen og reindrifstagnomenen.

§ 76. *Tvangsmulkt*

I pålegg etter § 75 kan reindrifststyret eller områdestyret fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylning av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Kongen kan gi nærmere regler om bruk av og størrelsen på tvangsmulkt.

Reindrifststyret og områdestyret kan helt eller delvis frafalle påløpt tvangsmulkt når sterke grunner taler for det.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 77. *Avgift ved brudd på bruksregler*

Reindrifststyret eller områdestyret kan, etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kongen, ilegge leder av siidaandelen en avgift ved brudd på bruksregler gitt i medhold av § 57. Slik avgift skal tilfalle vedkommende fond, jf. § 47.

Vedtak om avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 78. *Forelegg*

Reindrifststyret eller områdestyret kan utferdige forelegg mot den som innen en fastsatt frist unnlater å etterkomme pålegg etter § 75. Dersom det er gått mer enn 6 måneder siden pålegget ble gitt, skal den som forelegget rettes mot, gis anledning til å uttale seg før forelegget utferdiges. Forelegget skal gi opplysning om bestemmelsene i annet ledd og skal så langt mulig forkynnes for den det er rettet mot.

Den som forelegget er rettet mot, kan reise søksmål mot staten for å få forelegget prøvd. Blir søksmål ikke reist innen 60 dager fra forkynnelsen, har forelegget samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer. Fristen kan forlenges av reindrifststyret eller områdestyret. Forelegg kan ikke påklages.

Blir pålegg i rettskraftig dom eller dermed likestilt forelegg ikke etterkommet, kan reindrifststyret eller områdestyret la de nødvendige tiltak gjennomføres for dens regning som forelegget eller dommen er rettet mot uten at det er nødvendig med kjennelse etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14.

§ 79. *Tvangstiltak*

Reindrifststyret eller områdestyret kan, dersom pålegg etter § 75 ikke er etterkommet, og andre tiltak ikke anses formålstjenlig, gjøre vedtak om tvangstiltak. Vedtak om tvangstiltak kan gå ut på

1. at det foretas nødvendig arbeid og kontroll for å få gjennomført pålegg om samling, skilling, merking, utdriving og telling av rein,
2. avliving av rein hvor utdriving ikke har latt seg gjennomføre,
3. reduksjon av antallet rein i en siidaandel,
4. riving av ulovlig oppsatte hytter, gjerder eller anlegg.

Reindrifststyret og områdestyret kan delegere sin myndighet til å treffe vedtak om tvangstiltak etter første ledd nr. 1 og 2 til henholdsvis reindriftssjefen og reindrifstagnomenen.

Vedtak etter første ledd er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13. Vedtakene fullbyrdes etter tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14. Reindrifststyret og områdestyret kan begjære tvangsfullbyrdelse. Vedtak etter første ledd nr. 1 kan iverksettes uten at det er nødvendig å bringe saken inn for namsmyndighetene.

Utgifter ved tiltak etter denne paragraf skal bæres av reineieren og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 80. *Straffansvar*

Overtredelse av denne lov eller av forskrifter, pålegg, forbud eller andre bestemmelser som er gitt eller opprettholdt i medhold av loven, straffes med bøter så fremt forholdet ikke rammes av noen strengere straffebestemmelse. Forsøk straffes likt med fullbyrdet forseelse. Også uaktsom overtredelse og medvirkning er straffbar.

Kapittel 12. Avsluttende bestemmelser

§ 81. Forskrifter

Departementet kan fastsette nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, herunder om telling av rein og kontroll av reintall.

§ 82. Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.¹ Fra samme tidspunkt oppheves lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift.

Kongen kan gi overgangsbestemmelser, herunder bestemte i hvilken grad bestemmelser gitt i medhold av den tidligere lov skal gjelde fortsatt, så fremt de ikke kommer i strid med loven her.

1. Fra 1 juli 2007 iflg. res. 15. juni 2007 nr. 627.

§ 83. Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eieendom § 30 oppheves henvisningen til lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift og ny henvisning til lov DDMM 2007 nr. XX om reindrift føyes til.
2. I lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. gjøres følgende endringer:
 - § 2 bokstav c nr. 3 skal lyde:
gi reglar om bruken i område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg reindrift. Retten kan ikkje regulere tilhøva mellom dei som utøver slik reindrift.
 - § 6 a første ledd første punktum skal lyde:
Jordskifteretten kan i særskild sak eller i samband med jordskifte halde skjønn etter reindriftslova.
 - § 6 a nytt annet ledd skal lyde:
Jordskifteretten skal behandle saker etter reindriftslova § 59 fjerde ledd.
 - § 35 bokstav i skal lyde:
ordne tilhøva mellom reindriften og grunneigarar og andre rettshavarar i område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg reindrift, når det gjeld beite, flyttlei og liknande.
 - § 36 annet ledd skal lyde:
Rett til reindrift i det samiske reinbeiteområdet kan ikkje avløyast.
 - § 88 annet ledd annet punktum skal lyde:
I område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg reindrift, kan og leiar av reinbeitedistrikt krevje grensegang.
 - § 88 a første ledd skal lyde:
Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i sameiger, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar og i område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg reindrift, når dette er nødvendig av omsyn til ein rasjonell bruk av området eller for registrering av uregistert jordsameige.

3. I lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet skal § 31 første ledd annet punktum lyde:

Reindriftsamenes jakt og fangst reguleres av reindriftsloven § 26.

4. I lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal gjøres følgende endringer:

§ 2 første og annet punktum skal lyde:

Utøvelse av reindrift i de kommunene loven omfatter krever særskilt tillatelse av Kongen i samsvar med reindriftsloven § 8. Tillatelse kan bare gis til personer som oppfyller vilkårene i reindriftsloven § 9 for å eie rein i det samiske reinbeiteområdet.

§ 3 første ledd skal lyde:

I kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal kan Kongen mot vederlag etter skjønn kreve avstått til staten rett til å utøve reindrift slik denne beskrives i reindriftsloven §§ 19 til 24, når dette finnes nødvendig for å sikre fortsatt samisk reindrift i området og det må regnes med at inngrepet utvilsomt vil være til mer gagn enn skade.

§ 4 første ledd skal lyde:

Reindriftslovens regler om reindrift i samiske regionale reinbeiteområder og samiske reinbeitedistrikter gjelder tilsvarende for reindriften i området som omfattes av denne lov, så langt de passer. Bestemmelsene i reindriftsloven §§ 25, 26 og 63 gjelder likevel ikke.

5. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. skal § 22 annet ledd lyde:

Reindriftssamenes fiske reguleres av reindriftsloven § 26.

6. I lov 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold gjøres følgende endringer:

§ 7 annet ledd skal lyde:

Om ferdsel med hund i område hvor tamrein beiter, gjelder også reindriftsloven § 65.

§ 8 annet ledd skal lyde:

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også viltloven § 23, jf. § 26, og reindriftsloven § 65.

§ 27 første ledd skal lyde:

Om erstatningsansvar for skade voldt av hund gjelder det som følger av andre lovfestede og ulovfestede regler, bl.a. skadeserstatningsloven § 1–5 om ansvar for dyr og reindriftsloven § 66 om hunder.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eigedomsregistrering § 52 nr. 9 skal endringen i lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. § 88 a lyde:

Eigar eller innehavar av alltidvarande bruksrett kan krevje at jordskifteretten skal klarleggje og fastsette eigedoms- og bruksrettstilhøva i sameiger, i andre område der det er sambruk mellom eigedomar og i område i det samiske reinbeiteområdet der det går føre seg reindrift, når dette er nødvendig av omsyn til ein rasjonell bruk av området eller for registrering av uregistert jordsameige.